

สิ่งรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัว
ที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย
Family Stressors, Families' Degree of Reaction to Stressors and Health Status of Families
Encountering the Situation of Unrest due to Terrorism
in the Southern Border Provinces of Thailand

รติวรรณ วังธนากร
Ratiwan Wangtanagon

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
(การพยาบาลครอบครัวและชุมชน)
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Nursing Science (Family and Community Nursing)
Prince of Songkla University

2550

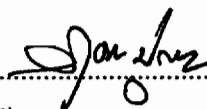
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

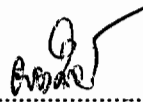
ชื่อวิทยานิพนธ์ สิ่งรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว และ
 ภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย
 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ผู้เขียน นางสาวศิริวรรณ วัฒนากร

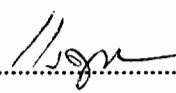
สาขาวิชา พยาบาลศาสตร์ (การพยาบาลครอบครัวและชุมชน)

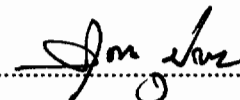
คณะกรรมการที่ปรึกษา

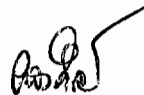
.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร ปุณฺณโสพรรณ)

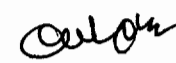
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผจงศิลป์ เฟิงมาก)

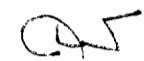
คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงอรุณ อิศระมาลัย)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร ปุณฺณโสพรรณ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผจงศิลป์ เฟิงมาก)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วรมณี จันทร์สว่าง)

.....กรรมการ
(นายแพทย์อมร รอดคล้าย)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลครอบครัวและชุมชน)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกริกชัย ทองหนู)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์	สิ่งรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งร ภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย
ผู้เขียน	นางสาวรัตวิวรรณ วัจนานกร
สาขาวิชา	พยาบาลศาสตร์ (การพยาบาลครอบครัวและชุมชน)
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวที่อาศัยอยู่ในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 321 ครอบครัว เลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป 2) การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว และ 3) ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวและภาวะสุขภาพครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีระบบของนิวแมน ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ .93 และ .94 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.67, SD = 0.75$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคลและจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.59, SD = 0.92$ และ $\bar{x} = 3.03, SD = 0.85$) ส่วนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x} = 2.05, SD = 0.86$) และพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.13, SD = 0.79$) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านกายภาพ ($\bar{x} = 2.93, SD = 0.08$) ด้านจิตใจ ($\bar{x} = 3.05, SD = 0.95$) ด้านสังคมวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.22, SD = 0.89$) ด้านพัฒนาการ ($\bar{x} = 3.32, SD = 0.92$) และด้านจิตวิญญาณ ($\bar{x} = 3.21, SD = 0.94$) พบว่า มีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง และภาวะสุขภาพครอบครัวของครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายส่วนใหญ่อยู่ในภาวะสุขภาพเสี่ยง (ร้อยละ 57.6)

ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อหาแนวทางและ
วางแผนในการการดำเนินงานช่วยเหลือครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยต่อไป

Thesis Title Family Stressors, Families' Degree of Reaction to Stressors and Health Status of Families Encountering the Situation of Unrest due to Terrorism in the Southern Border Provinces of Thailand

Author Miss Ratiwan Wangtanagon

Major Program Nursing Science (Family and Community Nursing)

Academic Year 2006

ABSTRACT

This descriptive study aimed to determine family stressors, the families' degree of reaction to stressors and health status of families encountering the situation of unrest due to terrorism in the southern border provinces of Thailand. Subjects were 321 families in Ra-ngae district, Naratiwat province. Data were collected from a family member using questionnaires consisting of 1) demographic data, 2) the perception of family stressor scored on scale of 0 – 5, and 3) family's degree of reaction to stressor scale and health status of families scored on scale of 0 - 5. The questionnaires were developed based on Neuman Systems Model and were validated and tested for their reliabilities. Cronbach's alpha of the perception of family stressors and family's degree of reaction to stressors was .93 and .94, respectively. Data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results revealed that the mean scores of total family stressor scale ($\bar{x} = 2.67$, $SD = 0.75$), and the family intrapersonal stressor and extrafamily stressor subscales ($\bar{x} = 2.59$, $SD = 0.92$ and $\bar{x} = 3.03$, $SD = 0.85$) were at a moderate level, whereas the mean score of perceived interpersonal stressors subscale was at a low level ($\bar{x} = 2.05$, $SD = 0.86$). The mean scores of total family's reaction to stressor scale ($\bar{x} = 3.13$, $SD = 0.79$) and its subscales; physiological variable ($\bar{x} = 2.93$, $SD = 0.08$), psychological variable ($\bar{x} = 3.05$, $SD = 0.95$), sociocultural variable ($\bar{x} = 3.22$, $SD = 0.89$), developmental variable ($\bar{x} = 3.32$, $SD = 0.92$) and spiritual variable ($\bar{x} = 3.21$, $SD = 0.94$) were at the moderate level. The health status of most families was at risk (57.6%).

Findings from this study can be used as baseline data to provide family health services for those families encountering the situation of unrest due to terrorism in the southern border provinces of Thailand.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร ปุณฺณโสพรรณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผจงศิลป์ เฟิงมาก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นและแนวทางที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งดูแลเอาใจใส่และให้กำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยซาบซึ้งและประทับใจความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลระแงะที่ให้โอกาสในการลาศึกษาต่อ รวมทั้งอนุญาตและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานที่เสียสละเวลาและแรงกายในการปฏิบัติงานแทนข้าพเจ้าในช่วงศึกษาต่อ ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือให้การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยบางส่วนในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณตา คุณพ่อ คุณแม่ เป็นอย่างสูง ที่ให้ความรัก ความห่วงใย และเป็นแรงผลักดันในการมาศึกษาต่อ ขอขอบคุณพี่ชาย น้องชาย คุณพินิจ ไชยกุล และเพื่อนๆ ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา รวมทั้งกัลยาณมิตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทุกท่านที่ได้ร่วมเรียน ร่วมฟันฝ่าอุปสรรค และเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันมาโดยตลอด ขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ และขอบคุณอุปสรรคที่ทำให้ได้เรียนรู้ว่าจะมีก้าวต่อไปที่เข้มแข็งได้อย่างไร

ขอขอบคุณความดีและประโยชน์ทั้งหลายที่เกิดจากการทำวิจัยครั้งนี้ แต่ครอบครัวและบุพการีอันเป็นที่รักยิ่ง ครูอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ข้าพเจ้า และทุกท่านที่มีส่วนร่วมทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

รติวรรณ วัธนาการ

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ.....	(8)
รายการตาราง.....	(10)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
คำถามการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ความไม่สงบจากการก่อการร้ายและผลกระทบต่อภาวะสุขภาพครอบครัว.....	8
แนวคิดครอบครัว.....	11
แนวคิดภาวะสุขภาพครอบครัวภายใต้ทฤษฎีระบบของนิวมาน.....	15
ปัจจัยที่มีผลต่อครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายใน จังหวัดชายแดนภาคใต้	19
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	23
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	23
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	24
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	26
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	27
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล.....	29
ผลการวิจัย.....	29
การอภิปรายผล.....	44

๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	52
สรุปผลการวิจัย.....	52
ข้อจำกัดในการทำวิจัย.....	53
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	53
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	54
บรรณานุกรม.....	55
ภาคผนวก.....	61
ก ตารางวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม.....	62
ข ตารางสำเร็จรูปสำหรับเลือกขนาดของตัวอย่าง.....	71
ค แบบพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลในการทำวิจัย.....	72
ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
จ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	79
ประวัติผู้เขียน.....	80

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของตัวแทนครอบครัว จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล	30
2 จำนวนและร้อยละของครอบครัว จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครอบครัว	31
3 จำนวนและร้อยละของครอบครัว จำแนกตามระดับการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวโดยรวม	33
4 ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว จำแนกตามค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน	33
5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนน การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคลรายชื่อ	34
6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนน การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวรายชื่อ	35
7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนน การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากภายนอกครอบครัวรายชื่อ	36
8 จำนวนและร้อยละของครอบครัว จำแนกตามระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว	37
9 ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวน ครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายโดยรวมและรายด้าน.....	38
10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนน ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านกายภาพรายชื่อ	39
11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนน ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตใจรายชื่อ	40
12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนน ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านสังคมวัฒนธรรมรายชื่อ	41
13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนน ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านพัฒนาการรายชื่อ	42
14 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่า คะแนนระดับการรับรู้การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตวิญญาณรายชื่อ	43
15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาวะสุขภาพครอบครัว	44

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
16 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวรายชื่อ	63
17 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวรายชื่อ	66
18 ความสัมพันธ์ระหว่าง โครงสร้างครอบครัว รายได้ของครอบครัวและผลกระทบต่อครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบ กับการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว	69
19 ความสัมพันธ์ระหว่าง โครงสร้างครอบครัว รายได้ของครอบครัวและผลกระทบต่อครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบ กับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว...	70
20 ตารางสำเร็จรูปสำหรับเลือกขนาดของตัวอย่าง	71

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่เกิดขึ้นในจังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานี และบางพื้นที่ในจังหวัดสงขลา เป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ของประชาชนในพื้นที่ จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้น ระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2548 มีจำนวนทั้งสิ้น 4,294 ครั้ง (ศรีสมภพ, 2549ก) และเมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ความไม่สงบ ระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2546 พบว่า มีสถานการณ์เกิดขึ้นเพียง 748 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17 ของสถานการณ์ทั้งหมด แต่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2547 – 2548 มีจำนวนถึง 3,546 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 83 ของสถานการณ์ความไม่สงบทั้งหมดในรอบ 13 ปี ซึ่งลักษณะของสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นมีบางช่วงที่มีความรุนแรงและบางช่วงก็สงบลง (รุ่ง, 2548) เมื่อพิจารณารูปแบบของสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในอดีต พบว่า สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นเป็นรูปแบบของการลอบทำร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ การทำร้ายครู การเผาโรงเรียนและสถานที่ราชการ และนับตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา หลังเกิดเหตุการณ์ปล้นปืนจากกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส การเข้ายึดมัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี การล้อมสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ การจับตัว 2 นาวิกโยธิน และการทำร้ายครูโรงเรียนบ้านกุยจือปะ ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของสถานการณ์การก่อการร้ายครั้งใหม่ที่มีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไป (ไทยโพสต์, 2547; รุ่ง, 2548) ทั้งในด้านความถี่และความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลา 32 เดือน นับตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2547 – สิงหาคม พ.ศ. 2549 ของพื้นที่ 4 จังหวัดดังกล่าว พบว่า มีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นรวมทั้งสิ้น 5,460 ครั้ง ซึ่งจังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดที่มีสถิติการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบสูงที่สุด จำนวน 2,074 ครั้ง รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี 1,412 ครั้ง จังหวัดยะลา 1,656 ครั้ง และจังหวัดสงขลามีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น 318 ครั้ง และสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นทำให้มีผู้เสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 1,730 คน มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 2,513 คน (ศรีสมภพ, 2549ข) นอกจากนี้สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาได้จากยุทธวิธีการก่อเหตุ ที่ได้เปลี่ยนมาใช้วิธีการวางระเบิด

เพิ่มมากขึ้น และลงมือกระทำพร้อมๆกันในหลายสถานที่ รวมทั้งการประกบอิงรายวันตามพื้นที่ต่างๆ ซึ่งเป้าหมายของการลอบทำร้ายไม่ได้เป็นเพียงเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ได้กระจายไปสู่ประชาชนผู้บริสุทธิ์โดยทั่วไปด้วย

สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งทำให้สังคมที่เคยอยู่อย่างสมานฉันท์บนความหลากหลายทางความเชื่อและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนที่ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ไม่สามารถทราบได้ว่าจะเกิดขึ้นเวลาไหน สถานที่ใด และจะสิ้นสุดลงเมื่อไร ส่งผลให้เกิดบรรยากาศของความหวาดระแวง ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความไม่มั่นใจในความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนในด้านสังคมและเศรษฐกิจ สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนในพื้นที่จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนเวลารวมทั้งเส้นทางในการออกไปทำงาน เกิดการย้ายถิ่นฐาน ไปอยู่ที่อื่น ส่งผลให้รายได้ของบุคคลและครอบครัวลดลง ซึ่งในภาพรวมก็จะเกิดผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของชุมชน นอกจากนี้หากต้องสูญเสียบุคคลในครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างและการทำหน้าที่ของครอบครัว ก่อให้เกิดความเครียดของสมาชิกในครอบครัวที่ต้องเผชิญปัญหาดังกล่าว ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจก่อให้เกิดเป็นภาวะวิกฤตของครอบครัว (สมภพ, 2546; Friedman, 1998) ที่อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ภาวะสุขภาพของบุคคลหรือครอบครัวเบี่ยงเบนได้

นอกจากนี้สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นถือเป็นสิ่งคุกคามต่อชีวิตที่เข้ามารบกวน และกระทบกับครอบครัวของผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งนิวแมน (Neuman, 2002) ได้อธิบายว่า ครอบครัวมีลักษณะเป็นระบบเปิด ที่มีปฏิสัมพันธ์และเผชิญกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตลอดเวลา โดยประกอบด้วยตัวแปร 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพ (physiological variable) ได้แก่ การทำบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ด้านจิตใจ (psychological variable) ได้แก่ การทำกิจกรรมร่วมกันของครอบครัว ด้านสังคมวัฒนธรรม (sociocultural variable) ได้แก่ การสื่อสารของครอบครัวทั้งภายใน ภายนอกและแหล่งสนับสนุนของครอบครัว ด้านพัฒนาการ (developmental variable) ได้แก่ ระยะเวลาการครอบครัว และด้านจิตวิญญาณ (spiritual variable) ได้แก่ ความเชื่อ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดของครอบครัว ซึ่งครอบครัวแต่ละครอบครัวจะมีลักษณะเฉพาะ ประกอบขึ้นด้วยลักษณะร่วมที่เป็นพื้นฐานหรือโครงสร้างพื้นฐานอยู่ภายใน (the central or core structure) ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงอยู่ของครอบครัว เช่น รูปแบบการปรับตัวของครอบครัว แบบแผนของปฏิกิริยาตอบสนองของครอบครัว ความแข็งแกร่งของโครงสร้างครอบครัว ดังนั้นเมื่อมีสิ่งคุกคามเข้าไปกระทบครอบครัว ครอบครัวจะมีการรับรู้

สิ่งรบกวนนั้น และมีการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวยกจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับระยะเวลาและประสบการณ์ในอดีตของครอบครัว (ภัทรอำไพ, 2539) นอกจากนี้ครอบครัวจะจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความแข็งแกร่งภายในครอบครัว (อุษณีย์, 2549) ถ้าครอบครัวสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ก็จะคงหน้าที่ของครอบครัวไว้ได้ แต่ในกรณีที่ครอบครัวไม่สามารถจัดการกับสิ่งรบกวนที่เข้ามากระทบ อาจจะทำให้ครอบครัวไม่สามารถดำรงหน้าที่ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความขัดแย้ง และเสียสมดุลในครอบครัว (รุจา, 2541) ดังนั้นเพื่อให้ครอบครัวสามารถดำรงความสมดุลของระบบครอบครัวไว้ จึงจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกครอบครัว

พยาบาลผู้ให้การดูแลครอบครัวมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพของครอบครัว ซึ่งการประเมินภาวะสุขภาพของครอบครัว เป็นวิธีการสำคัญที่ทำให้สามารถค้นหาปัญหา และวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพของครอบครัว เพื่อใช้ในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการแก้ไขปัญหাসภาพเพื่อสนองตอบความต้องการที่แท้จริงของครอบครัว (กองการพยาบาล, 2540; ฟาริดา, 2539) สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว การประเมินภาวะสุขภาพของครอบครัวอาจกระทำได้หลายรูปแบบ แต่ในครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เป็นสิ่งรบกวนครอบครัว การประเมินภาวะสุขภาพจะทำให้ทราบถึงการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวและการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว แต่จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา ยังไม่พบว่ามีการศึกษาถึงภาวะสุขภาพของครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

การศึกษานี้เป็นการศึกษานำร่องในพื้นที่อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความถี่ของการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบสูงสุด จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนราธิวาสพบว่า ในปี พ.ศ. 2547 จังหวัดนราธิวาสมีผู้บาดเจ็บจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายจำนวน 365 ราย เสียชีวิตจำนวน 148 ราย และในเดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2548 มีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวน 114 ราย เสียชีวิตจำนวน 42 ราย อำเภอที่มีสถิติการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบสูงสุดคืออำเภอระแงะ ซึ่งในปี พ.ศ. 2547 มีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นจำนวน 86 ครั้ง และในปี พ.ศ. 2548 ตั้งแต่เดือน มกราคม - มีนาคม พบว่า เกิด

สถานการณ์ความไม่สงบแล้วจำนวน 29 ครั้ง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา, 2548) และในการศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษาเฉพาะครอบครัวที่มารับบริการที่โรงพยาบาลระแงะ จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากข้อจำกัดของการศึกษาในเรื่องความปลอดภัยของผู้วิจัยในการเก็บข้อมูล จึงทำให้ไม่ครอบคลุมครอบครัวที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดูแลและช่วยเหลือครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างเป็นระบบ เพื่อลดโอกาสการเผชิญกับสิ่งรบกวนครอบครัว และเพิ่มประสิทธิภาพของการปรับตัวหรือตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว ทำให้ครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีภาวะสุขภาพที่ดีขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพงานบริการสุขภาพในพื้นที่ที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว ของครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว ของครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพครอบครัว ของครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

คำถามการวิจัย

1. การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว ของครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยอยู่ในระดับใด
2. ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว ของครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยอยู่ในระดับใด
3. ภาวะสุขภาพครอบครัว ของครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นอย่างไร

X

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบของ
เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งนิวแมนได้ให้ความหมาย
ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา มีการปรับตัวให้เข้ากับ
เข้ากับครอบครัว โดยใช้แหล่งประโยชน์จากปัจจัยภายใน ภายนอก...
ปรับตัวเพื่อดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุข ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ประการที่จะทำหน้าที่ผูกพัน...
กันเป็นโครงสร้างพื้นฐาน แนวป้องกันและแนวด้านทานของครอบครัว ที่ทำให้ครอบครัวดำรง
ครอบครัวอยู่ได้ ได้แก่ 1) ลักษณะทางด้านกายภาพ (physiological variable) คือ โครงสร้างครอบครัว
และการทำหน้าที่ของครอบครัว 2) ลักษณะทางด้านจิตใจ (psychological variable) คือ สัมพันธภาพ
การดูแลเอาใจใส่และให้เวลาต่อกัน 3) ลักษณะทางด้านสังคมวัฒนธรรม (sociocultural variable) คือ
วิถีการดำเนินชีวิตของครอบครัว 4) ลักษณะทางด้านพัฒนาการ (developmental variable) คือ วงจร
ชีวิตของครอบครัว และ 5) ลักษณะทางด้านจิตวิญญาณ (spiritual variable) คือ สิ่งยึดเหนี่ยว ความ
ภูมิใจ ความเป็นเจ้าของ และความพร้อมต่อการสร้างสิ่งดีงามให้ครอบครัวโดยไม่หวังผลตอบแทน

ทฤษฎีระบบของนิวแมน (Neuman, 2002) มีจุดเน้นที่สำคัญ 2 ส่วน คือ สิ่งรบกวนครอบครัว
(stressor) และ การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว (reaction) โดยสิ่งรบกวนครอบครัวเป็น
เงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับระบบครอบครัว ซึ่งมีได้ทั้งทางบวกและทางลบ สถานการณ์
ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
ภาวะสุขภาพของครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นอย่างมาก เนื่องจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะ
เป็นการทำร้ายผู้บริสุทธิ์ ความรู้สึกหวาดระแวง และความรู้สึกไม่มั่นใจต่อความปลอดภัยในชีวิตและ
ทรัพย์สินถือเป็นสิ่งรบกวนครอบครัวที่เข้ามารบกวนระบบของครอบครัว ครอบครัวจะตอบโต้หรือ
ผลักดันสิ่งรบกวนครอบครัวโดยแสดงออกมาเป็นระดับของการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว
ซึ่งสิ่งรบกวนครอบครัวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) สิ่งรบกวนครอบครัวภายในสมาชิก
รายบุคคล (intrapersonal stressors) เป็นแรงหรือสถานการณ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กันของ
สิ่งแวดล้อมภายในตัวของสมาชิกรายบุคคลของครอบครัว 2) สิ่งรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิก
ในครอบครัว (interpersonal stressors) เป็นแรงหรือสถานการณ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง
สมาชิกภายในครอบครัวที่อยู่ภายในขอบเขตของระบบครอบครัว และ 3) สิ่งรบกวนครอบครัวจาก
สิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว (extrafamily stressors) เป็นแรงหรือสถานการณ์ที่เกิดจากการ
ปฏิสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกระบบครอบครัว

เมื่อสิ่งรบกวนครอบครัวเข้ามารบกวนครองสร้างพื้นฐานของครอบครัว ครอบครัวก็จะตอบโต้และผลักดันสิ่งรบกวนครอบครัว โดยแสดงออกมาเป็นระดับของการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว (degree of reaction) ในแต่ละครอบครัวจะมีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับระยะเวลาและประสบการณ์ในอดีตของครอบครัว ซึ่งสามารถแบ่งระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวออกได้เป็น 3 ระดับ คือ 1) เมื่อครอบครัวตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้ดี ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจะอยู่ในแนวป้องกันยืดหยุ่น (flexible line of defense) 2) เมื่อครอบครัวตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้ในระดับปานกลาง ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจะอยู่ในแนวป้องกันปกติ (normal line of defense) และ 3) เมื่อครอบครัวตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้ไม่ดีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจะอยู่ในแนวป้องกันต่อต้าน (line of resistance) เพื่อรักษาความสมดุลของระบบครอบครัวให้มีความกลมกลืน (harmony) คงตัว (stability) และสมดุล (balance) (Neuman, 2002)

นิยามศัพท์

ครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย หมายถึง ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายไม่น้อยกว่า 6 เดือน และ ไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย

สิ่งรบกวนครอบครัว หมายถึง การที่ครอบครัวรับรู้ว่าสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายมีผลกระทบต่อครอบครัว ประกอบด้วยสิ่งรบกวนครอบครัวใน 3 ลักษณะ คือ 1) สิ่งรบกวนครอบครัวภายในสมาชิกรายบุคคล 2) สิ่งรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัว และ 3) สิ่งรบกวนครอบครัวจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว ซึ่งประเมินจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีระบบของนิวแมน (Neuman Systems Model) (Neuman, 2002)

การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว หมายถึง การที่ครอบครัวมีการแสดงออก หรือกระทำต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย โดยคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านจิตสังคม 4) ด้านพัฒนาการ และ 5) ด้านจิตวิญญาณ ซึ่งประเมินจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีระบบของนิวแมน (Neuman Systems Model) (Neuman, 2002)

ภาวะสุขภาพครอบครัว หมายถึง การตอบสนองของครอบครัวต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย ซึ่งจะแสดงออกมาเป็นระดับของการตอบสนองของครอบครัว (degree of reaction) โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ครอบครัวที่ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนได้ดี ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนอยู่ในแนวป้องกันยืดหยุ่น (flexible line of defense) ระบบครอบครัวอยู่ในภาวะสมดุลเป็นครอบครัวที่มีภาวะสุขภาพดี ครอบครัวที่ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนได้ในระดับปานกลาง ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนอยู่ในแนวป้องกันปกติ (normal line of defense) ครอบครัวจะมีความเสี่ยงต่อความเจ็บป่วย และครอบครัวที่ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้ไม่ดีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนอยู่ในแนวป้องกันต่อต้าน (line of resistance) ระบบครอบครัวจะเสียสมดุล เป็นครอบครัวที่มีภาวะสุขภาพที่ไม่ดี ซึ่งประเมินจากระดับการตอบสนองของครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ที่ไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่มารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในโรงพยาบาลระแงะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนให้การดูแล ช่วยเหลือ และส่งเสริมสุขภาพให้ครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยมีภาวะสุขภาพครอบครัวที่ดีขึ้น รวมทั้งนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบาย และเป็นแนวทางในวางแผนการดำเนินงานให้บริการสุขภาพ และช่วยเหลือครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในขอบเขตต่อไปนี้

1. ความไม่สงบจากการก่อการร้ายและผลกระทบต่อภาวะสุขภาพครอบครัว
 - 1.1 สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้
 - 1.2 ผลกระทบต่อภาวะสุขภาพครอบครัว
2. แนวคิดครอบครัว
3. แนวคิดภาวะสุขภาพครอบครัวภายใต้ทฤษฎีระบบของนิวแมน
4. ปัจจัยที่มีผลต่อครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความไม่สงบจากการก่อการร้ายและผลกระทบต่อภาวะสุขภาพครอบครัว

สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเกิดขึ้นมานานกว่า 100 ปี ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ และในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2445) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของประเทศ โดยการรวมอำนาจการปกครองไว้ที่ส่วนกลางทำให้ผู้ปกครองในจังหวัดชายแดนภาคใต้เดิมสูญเสียอำนาจ (รุ่ง, 2548; วิชาญ, 2539; และสุรินทร์, 2543) จึงก่อให้เกิดปฏิกิริยาความรุนแรงและการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น ซึ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นบางช่วงก็จะมี ความรุนแรงบางแต่ช่วงก็จะเบาบางลง (รุ่ง, 2548; ศรีสมภพ, พะเยาว์, ราษีค๊ะ และอาคม, 2543) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2523 ในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ทำให้ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ลดลง แต่ก็ยังมีความรุนแรงเป็นระยะๆ ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 ในสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เหตุการณ์ในภาคใต้ในขณะนั้นดูเหมือนว่าจะสงบไป

ชั่วคราว จึงมีการยกเลิกศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และหน่วยพลเรือน ตำรวจทหารที่ 43 (พตท.43) ทำให้สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความรุนแรง ขึ้นอีกครั้ง (รุ่ง, 2548) และวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 ได้เกิดเหตุการณ์ปัดน้ำฝนจากกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการ ก่อการร้ายครั้งใหม่ที่มีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไป (ไทยโพสต์, 2547; รุ่ง, 2548)

นอกจากนี้ ได้มีสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นอีกมากมาย เช่น การเผาหรือทำลายทรัพย์สินของโรงเรียนและสถานที่ราชการ วางระเบิด การโจมตีกองกำลังของฝ่ายรัฐบาล การลอบทำร้าย ยิง ฟัน ฆ่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ พระสงฆ์ คนไทย พุทธและมุสลิม การข่มขู่กรรโชกทรัพย์ การเข้ายึดมัสยิดกรือเซะ ในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 การล้อมสถานีตำรวจอำเภอตากใบ ในวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2547 การจับตัว 2 นาวิกโยธิน การทำ ร้ายครู โรงเรียนบ้านกูจิงลือปะ เป็นต้น ซึ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มที่มีความรุนแรงและความ สลับซับซ้อนยิ่งขึ้นกว่าเดิม เมื่อพิจารณาจากผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตในช่วง 8 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2548 มีเหตุการณ์เกิดขึ้นจำนวน 1,848 ครั้ง และมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่ เกิดขึ้นรวม 1,281 คน ประกอบด้วยผู้ที่เสียชีวิต 418 คนและบาดเจ็บจำนวน 863 คน แต่ในเดือนแรก ของปี พ.ศ. 2549 ปรากฏว่ามีสถานการณ์เกิดขึ้น 1,202 ครั้ง ทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตรวม 1,106 คน ประกอบด้วยผู้ที่เสียชีวิต 422 คน บาดเจ็บจำนวน 684 คน แม้จำนวนครั้งของการเกิดสถานการณ์จะ ต่างกันอยู่ 647 ครั้ง แต่จำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตพบว่ามีจำนวนใกล้เคียงกัน และจำนวนผู้ เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวนมากกว่า แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของการเกิดเหตุว่ามีความ รุนแรงเพิ่มมากขึ้น (ศรีสมภพ, 2549ข) ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตและ ทรัพย์สินของผู้บริสุทธิ์เป็นจำนวนมาก (รุ่ง, 2548) และยังส่งผลกระทบต่อบุคคลและครอบครัวของ ประชาชนที่ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลกระทบต่อภาวะสุขภาพครอบครัว

สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่มีแนวโน้มที่ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ได้ ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายใน หลายๆด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านกายภาพ สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ก่อให้เกิดการสูญเสียต่อร่างกายและชีวิตของประชาชนผู้บริสุทธิ์ รวมทั้งตำรวจ ทหารที่ ใ้รับบาดเจ็บ พิการและเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น เมื่อมีสมาชิกในครอบครัว

ได้รับบาดเจ็บ พิกัด หรือเสียชีวิต ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและการทำหน้าที่ของครอบครัว (สุภัทร, 2546) ก่อให้เกิดความเครียดของครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวที่ต้องเผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายดังกล่าวส่งผลให้เกิดเป็นภาวะวิกฤตของครอบครัว (สมภพ, 2546; Friedman, 2003)

2. ด้านจิตใจ สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนเกิดความเครียด วิตกกังวลจากการสูญเสียสิ่งต่างๆ บางรายอาจสูญเสียทรัพย์สิน และสมาชิกในครอบครัวได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวยังได้รับความทุกข์ทรมาน ต้องทนอยู่ในภาวะเครียด จิตใจเกิดความอ่อนล้า ท้อถอยและหมดกำลังใจ บางครั้งอาจคุมสติไม่อยู่ อารมณ์หงุดหงิด กลุ้มใจ โมโหฉุนเฉียว ซึ่งอาจเป็นสาเหตุนำไปสู่การเจ็บป่วยทางจิตในระยะยาว นอกจากนี้อาจเกิดผลกระทบทางด้านจิตใจภายนอกครอบครัวเนื่องจากอาจเกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันของบุคคลที่อาศัยในพื้นที่ (รุ่ง, 2548) ซึ่งจากรายงานการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบปัญหาภาวะเครียดจากสถานการณ์รุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2547 โดยการประเมินภาวะเครียดของประชาชนจำนวน 96 ราย พบว่า มีภาวะเครียดสูงกว่าปกติเล็กน้อยจำนวน 11 ราย สูงกว่าปกติปานกลางจำนวน 2 ราย และสูงกว่าปกติมากจำนวน 1 ราย (กรมสุขภาพจิต, 2547) นอกจากนี้จากการศึกษาของพรทิพย์ (2549) พบว่าหญิงม่ายที่สามีเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเครียดด้านจิตอารมณ์และสังคมในระดับสูง

3. ด้านเศรษฐกิจ สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายย่อมก่อให้เกิดความสูญเสียทรัพย์สินของประชาชนไม่มากก็น้อย ขนาดของการสูญเสียขึ้นอยู่กับชนิด ความรุนแรงและขอบเขตของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การสูญเสียทรัพย์สินของของรัฐบาลและประชาชนจากการระเบิดและการลอบวางเพลิง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวเนื่องจากความหวาดกลัวในการเดินทางไปประกอบอาชีพ และจากการสูญเสียผู้หาเลี้ยงหลักของครอบครัว ซึ่งจากการศึกษาในเรื่องของผลกระทบของภาวะวิกฤตเศรษฐกิจต่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว และความต้องการความช่วยเหลือ ของรุจา, จริยา และศิริวรรณ (2542) พบว่า ครอบครัวระบุว่าภาวะตกงานเป็นสาเหตุของความเครียดที่รุนแรงที่สุด และมีผลกระทบต่อครอบครัวรุนแรงมากถึงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาสภาวะครอบครัวที่มีลักษณะครอบครัวที่พึงประสงค์ของประเทศไทยของ วิชัย, ประสิทธิ์, เพ็ญประภา, วรลักษณ์ และทัศนารณ์ (2542) ที่พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีอิทธิพลต่อความสุขของครอบครัว และสอดคล้องกับคำกล่าวของรุจา (2542) ที่กล่าวว่า ปัญหาเด็กและเยาวชนมีสาเหตุสำคัญจากการที่ครอบครัว มีปัญหาระหว่างสมาชิก ปัญหาเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงไปเป็นปัญหาของสังคม และประเทศชาติโดยรวม

4. ด้านสังคม ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย ต้องสูญเสียรายได้ เนื่องจากไม่กล้าเดินทางเข้าไปประกอบอาชีพ รวมทั้งจำเป็นต้องเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การไปวัด ไปละหมาดที่มัสยิด การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การประกอบอาชีพ และการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ (รุ่ง, 2548) นอกจากนี้ยังส่งผลให้ชุมชนขาดความเข้มแข็ง และการผลักดันให้เกิดชุมชนเข้มแข็งก็ทำได้ยากขึ้น อันเนื่องจากครอบครัวที่เป็นสมาชิกในสังคมเกิดความหวาดระแวงต่อกัน ขาดความตั้งใจจริงและขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาสังคม และเมื่อมีการย้ายถิ่นของคนในพื้นที่ทำให้โครงสร้างของประชากรเปลี่ยนแปลงไป

แนวคิดครอบครัว

ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานของชีวิต เป็นสถาบันที่จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคคลให้ก้าวไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยผ่านประสบการณ์แห่งการอยู่ร่วมกัน แบ่งปันกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทั้งระหว่างบุคคลภายในครอบครัวและระหว่างบุคคลกับภายนอกสังคม (อุมาพร, 2544) ซึ่งครอบครัวอาจจะเป็นกลุ่มบุคคลที่สัมพันธ์กัน โดยการแต่งงาน การเป็นพี่น้อง หรือมีบรรพบุรุษเดียวกัน อยู่ในเผ่าพันธุ์หรือวงศาความญาติ (Friedman, 2003) มีการพึ่งพิงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยมีความสัมพันธ์กันทางกฎหมายหรือทางสายโลหิต หรือไม่เกี่ยวข้องกันทางสายโลหิตหรือทางกฎหมายก็ได้ แต่มีปฏิสัมพันธ์กันให้ความรักและความเอาใจใส่ มีความปรารถนาดีต่อกัน (สายสุรี, 2542) ซึ่งคุณลักษณะร่วมของความเป็นครอบครัว คือ เป็นระบบสังคมที่มีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่มารวมกัน โดยมีแนวปฏิบัติบทบาท การจัดสรรอำนาจและการสื่อสารระหว่างกัน มีหน้าที่พื้นฐาน มีการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมและมีการเคลื่อนไหวตามวงจรชีวิต (Neuman, 2002)

โดยโครงสร้างของครอบครัวจะบอกถึงจำนวน ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ระยะพัฒนาการ ขนาดของครอบครัว องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในครอบครัว รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ที่มีความแตกต่างกันไปตามสังคมและวัฒนธรรม (สุภาณี, 2545) ซึ่งครอบครัวที่มีขนาดเล็กจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด รักใคร่ปรองดองกัน (สุพัตรา, 2542) สมาชิกในครอบครัวจะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ของครอบครัว (อุมาพร, 2544) และจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอาจส่งผลให้ลักษณะและแนวโน้มของครอบครัวในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป (พิมพ์ใจ, ศศกรณ์, ปราณี และอุทัยวรรณ, 2540) เนื่องจากครอบครัวเป็นระบบเปิดซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงจะเป็น

การปรับตัวของระบบย่อย คือ ครอบครัว เมื่อระบบใหญ่ คือสังคมหรือชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการเปลี่ยนแปลงไปตามวงจรชีวิตของครอบครัว (family life cycle) โดยเริ่มจากครอบครัวเดี่ยว กลายเป็นครอบครัวขยาย เพราะบุตรที่แต่งงานและคู่สมรสใหม่ยังอาศัยอยู่กับบิดามารดาในระยะแรก และเมื่อบุตรที่แต่งงานแยกครอบครัวออกไปครอบครัวขยายก็จะกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว และมีการปรับเปลี่ยนต่อกันไปเป็นวัฏจักร นอกจากนี้สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นเป็นสถานการณ์ที่ครอบครัวต้องเผชิญและปรับตัวเพื่อให้เกิดความสมดุลของระบบครอบครัว หากครอบครัวไม่สามารถรักษาภาวะสมดุลของระบบครอบครัวไว้ได้ ก็จะกลายเป็นภาวะวิกฤตของครอบครัว

ภาวะวิกฤตในครอบครัว

ภาวะวิกฤตในครอบครัวเป็นเหตุการณ์ที่ครอบครัวไม่ได้คาดคิดหรือ ไม่ได้ปรารถนาให้เกิดขึ้น (อัจฉรา และกาญจนา, 2543) ซึ่งผลกระทบของสถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความเครียดอย่างรุนแรงจนทำให้เกิดการเสียสมดุลของระบบครอบครัว (วิไลพรรณ, 2538; สุวนีย์, 2545)

สาเหตุของภาวะวิกฤตในครอบครัวมีอยู่ 2 ประการ คือ (วิไลพรรณ, 2538)

1. ภาวะวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการ ภาวะวิกฤตอาจเกิดขึ้นในระยะต่างๆของพัฒนาการชีวิตของมนุษย์หรือพัฒนาการชีวิตครอบครัว เนื่องจากบุคคลและครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวุฒิภาวะของการเจริญเติบโตและพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคมซึ่งการที่บุคคลหรือครอบครัวที่กำลังอยู่ในภาวะของการเปลี่ยนแปลง แต่ไม่สามารถปรับตัวเพื่อก้าวสู่วุฒิภาวะที่สูงขึ้นอย่างเหมาะสม จนทำให้เกิดภาวะวิกฤตเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการได้

2. วิกฤตจากเหตุการณ์ เป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤตจากภัยธรรมชาติหรือเกิดจากมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงภัยพิบัติต่างๆที่เกิดขึ้น โดยไม่คาดฝัน สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการสูญเสียของบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่ใกล้ชิดครอบครัว หรือมีการเปลี่ยนแปลงรายได้เนื่องจากความหวาดกลัวในการไปประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งรบกวนครอบครัว ที่ครอบครัวจะต้องตอบสนองเพื่อรักษาสมดุลของระบบครอบครัวไว้ หากครอบครัวไม่สามารถตอบโต้หรือผลัดดันสิ่งรบกวนครอบครัวได้ ระบบครอบครัวก็จะเสียสมดุลและก่อให้เกิดภาวะวิกฤตในครอบครัวได้

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤตของครอบครัวออกเป็น 3 ประเภท คือ (สุวนีย์, 2545)

1. ภาวะวิกฤตในกระบวนการพัฒนา สมาชิกในครอบครัวจะมีการพัฒนาไปเรื่อยๆ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา หากสมาชิกในครอบครัวไม่สามารถปรับตัวเพื่อรับบทบาทใหม่ๆตามที่สังคมคาดหวัง ได้ก็จะก่อให้เกิดภาวะวิกฤตของครอบครัวได้

2. ภาวะวิกฤตจากเหตุการณ์ไม่คาดฝัน เป็นเหตุการณ์จากภายนอกครอบครัวที่อาจเกิดขึ้นเมื่อไหร่ก็ได้โดยไม่ได้อาคคึกมาก่อน ทำให้ครอบครัวไม่สามารถปรับตัวได้ เกิดการเสียสมดุลของระบบครอบครัว เช่น การเจ็บป่วยหรือการตายของสมาชิกในครอบครัว การตกงาน เป็นต้น

3. ภาวะวิกฤตจากภัยพิบัติ เป็นภาวะวิกฤตที่ไม่ได้เกิดกระบวนการของชีวิตแต่เป็นภาวะวิกฤตที่ไม่คาดฝัน สาเหตุอาจเกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น พายุ น้ำท่วม หรือภัยพิบัติที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ ทำให้เกิดสงครามและจราจล การสู้รบกันระหว่างเผ่า ระหว่างเชื้อชาติ การพลีชีพ อาชญากรรมและการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ได้แก่ การข่มขืน การฆ่า เป็นต้น สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นสถานการณ์ที่มีการสู้รบจากความขัดแย้ง แลก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และเป็นเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดเดาได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไร จึงอาจส่งผลให้เกิดเป็นภาวะวิกฤตของครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในครอบครัวที่ไม่สามารถปรับตัวจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะวิกฤตในครอบครัว

ความรุนแรงของวิกฤตในครอบครัวและความยากง่ายในการแก้ไขปัญหามจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆดังต่อไปนี้ (อัจฉรา และกาญจนา, 2543)

1. ประเภทและความหนักเบาของภาวะวิกฤต ภาวะวิกฤตแต่ละชนิดมีผลรุนแรงไม่เท่ากัน แม้วิกฤตการณ์ประเภทเดียวกันก็ให้ผลไม่เหมือนกัน ครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสถานการณ์ที่ครอบครัวรับรู้ว่าเป็นสิ่งรบกวนครอบครัวหรือความเครียด และความรุนแรงที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบปัญหาภาวะเครียดจากสถานการณ์รุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2547 โดยการประเมินภาวะเครียดของประชาชนจำนวน 96 ราย พบว่า มีภาวะเครียดสูงกว่าปกติเล็กน้อยจำนวน 11 ราย สูงกว่าปกติปานกลางจำนวน 2 ราย และสูงกว่าปกติมากจำนวน 1 ราย (กรมสุขภาพจิต, 2547)

2. ลักษณะและการปฏิบัติของภาวะวิกฤต ภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นนั้น เกิดขึ้นอย่างเฉียบพลันหรือค่อยเป็นค่อยไป การปรับตัวจะแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละครอบครัวจะมีการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวและตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างกันซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับระยะของการเกิดสถานการณ์ (ภัทรอำไพ, 2539)

3. การเตรียมความพร้อมของครอบครัวเพื่อรับเหตุการณ์ ครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่มีการเตรียมความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ที่ดีก็จะเป็นการลดความรุนแรงของวิกฤตการณ์ในครอบครัวได้

4. ประสบการณ์และการเผชิญปัญหาของครอบครัว ครอบครัวที่มีประสบการณ์ในการเผชิญปัญหาของครอบครัว มักจะเผชิญปัญหาได้ดีกว่าครอบครัวที่พบปัญหาในครั้งแรก ประสบการณ์ที่มีอาจช่วยให้รู้สาเหตุของปัญหา ทางแก้หรือแหล่งที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ ความรุนแรงของปัญหาก็จะลดลง โดยนิวแมน (Neuman, 2002) กล่าวว่า ประสบการณ์ในอดีตของครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีผลการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวและตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างกันออกไป

5. เจตคติของครอบครัวที่มีต่อเหตุการณ์นั้น เจตคติ ความเชื่อและค่านิยมของสังคมที่ครอบครัวตั้งอยู่ทำให้ในแต่ละครอบครัวมีความรู้สึกที่เหตุการณ์ใดเป็นภาวะวิกฤตที่แตกต่างกันออกไป

6. จำนวนผู้ช่วยเหลือ ซึ่งอาจจะเป็นญาติหรือเพื่อน ถ้าครอบครัวมีเพื่อนหรือญาติช่วยเหลือก็จะเผชิญภาวะวิกฤตได้ดี และฟื้นจากทุกข์โศกได้รวดเร็วขึ้น

7. ความแข็งแกร่งและทรัพยากรของครอบครัว เป็นความสามารถของครอบครัวที่จะเผชิญปัญหาโดยไม่ย่อท้อถอย ครอบครัวที่สมาชิกแข็งแกร่งจะช่วยทำให้เรื่องใหญ่กลายเป็นเรื่องเล็กไปได้

8. วุฒิภาวะของกลุ่มสมรส ผู้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์เป็นผู้ที่สามารถมองเหตุการณ์ต่างๆ ได้ตามความเป็นจริง ไม่เข้าข้างตัวเอง เมื่อภาวะวิกฤตเกิดขึ้นกับผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ย่อมยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและพยายามมองอนาคตด้วยความหวัง สามารถบังคับใจตนเอง ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้

9. ความคาดหวังของสังคม ครอบครัวมักจะประพศิตตามความคาดหวังของสังคม โดยยึดหลักขนบธรรมเนียมประเพณีในอดีต ซึ่งประเพณีเป็นการถ่ายทอดรูปแบบการปฏิบัติของบุคคลในครอบครัวจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง มีผลผลักดันให้สมาชิกยึดติดกับกิจวัตรครอบครัว (นิยา, 2538)

เมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤตขึ้นในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจะต้องปรับตัว โดยยึดหลักดังต่อไปนี้ (อัจฉรา และกาญจนา, 2543)

1. ยอมรับความจริงและเปลี่ยนกิจกรรมไปทำอย่างอื่นชั่วคราว จะช่วยให้การปรับตัวง่ายขึ้น
2. ยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น เพื่อลดภาระและความเครียดให้แก่ครอบครัว
3. เตรียมพร้อมที่จะยอมรับเหตุการณ์วิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้น

ซึ่งผลของภาวะวิกฤตไม่จำเป็นต้องเป็นไปในทิศทางที่ทำให้ครอบครัวแตกสลาย ในบางโอกาสภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นกลับทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวกระชับขึ้น เพราะสมาชิกในครอบครัวร่วมกันหาทางแก้ไขภาวะวิกฤต จนบางครอบครัวที่ความสัมพันธ์ไม่ค่อยดีกลับกลายเป็นความเห็นอกเห็นใจเข้าใจกันและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมากขึ้น

สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดเดาได้ว่าจะเกิดและสิ้นสุดลงเมื่อไร หากครอบครัวไม่สามารถปรับตัวกับสถานการณ์ดังกล่าวได้ ก็อาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว จนทำให้กระบวนการพัฒนาของครอบครัวไม่มีความเหมาะสม โดยเฉพาะครอบครัวที่สูญเสียสมาชิกในครอบครัว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและการทำหน้าที่ของครอบครัว ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะวิกฤตของครอบครัว

แนวคิดภาวะสุขภาพครอบครัวภายใต้ทฤษฎีระบบของนิวแมน

นิวแมน (Neuman, 2002) ได้ให้ความหมายของครอบครัวว่าเป็นระบบเปิดที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา และมีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับครอบครัว โดยใช้แหล่งประ โยชน์จากปัจจัยภายในครอบครัว ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวและภายนอกครอบครัว ในการปรับตัวเพื่อดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุข ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ประการที่จะทำหน้าที่ผูกพันคาบเกี่ยวกันเป็นโครงสร้างพื้นฐาน แนวป้องกันและแนวต้านทานของครอบครัวที่ทำให้ครอบครัวดำรงอยู่ได้ ซึ่งครอบครัวในที่นี้หมายถึงครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ด้าน ได้แก่ (อุษณีย์, 2549; Aylward, 2000)

1. ด้านกายภาพ (physiological variable) หมายถึง โครงสร้างของครอบครัว เช่น จำนวนสมาชิกในครอบครัว การทำบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว สภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาของพรหมพิมล และจันทร์ชนก (2542) เกี่ยวกับพฤติกรรมของคู่สมรสไทยในเรื่อง

การทำหน้าที่ในครอบครัว พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการทำหน้าที่ของครอบครัวประการหนึ่ง คือ ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว และครอบครัวที่ทำหน้าที่ของครอบครัวได้ตามปกติส่วนมากจะเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งหน้าที่ในครอบครัว หมายถึง การตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัวตามความคาดหวังของสังคม (Hanson & Boyd, 1996 cited in Hitchcock, 1999)

2. ด้านจิตใจ (psychological variable) หมายถึง การช่วยเหลือเอื้ออาทร การมีเวลาและมีโอกาสพิเศษให้แก่กันในครอบครัว เช่น การทำกิจกรรมร่วมกันของครอบครัว เป็นต้น และครอบครัวที่มีขนาดเล็กจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด รักใคร่ปรองดองกัน (สุพัตรา, 2542) สมาชิกในครอบครัวจะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ของครอบครัวมากกว่าครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ (อุมาพร, 2544) ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริม และให้กำลังใจให้กันของสมาชิกครอบครัวทางด้านจิตใจ ทำให้ครอบครัวมีการตอบสนองทางด้านจิตใจที่ดีขึ้น

3. ด้านสังคมวัฒนธรรม (sociocultural variable) หมายถึง กระบวนการดำเนินชีวิตที่หล่อหลอมขึ้นมาจากประสบการณ์ที่สมาชิกในครอบครัวสั่งสมมาจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของครอบครัว เช่น การสื่อสารของครอบครัวทั้งภายใน ภายนอก แหล่งสนับสนุนของครอบครัว เป็นต้น จากการศึกษาของ วิชัย, ประสิทธิ์, เพ็ญประภา, วรลักษณ์ และทัศนภรณ์ (2542) ในเรื่องการศึกษาสภาวะครอบครัว ที่มีลักษณะครอบครัวที่พึงประสงค์ของประเทศไทย พบว่า ครอบครัวไทยส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ลูกๆ ร่วมงานประเพณี วัฒนธรรม และกิจกรรมทางศาสนา เพื่อสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมของครอบครัวและชุมชน

4. ด้านพัฒนาการ (developmental variable) หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตรในแต่ละช่วงชีวิตของครอบครัว เช่น ประวัติครอบครัว ระยะพัฒนาการครอบครัว เป็นต้น หากครอบครัวมีการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวที่สูงจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของชลพิชา (2548) เกี่ยวกับ การรับรู้พัฒนาการของครอบครัว พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การรับรู้พัฒนาการของครอบครัวมีผลต่อการป้องกันการสูบบุหรี่

5. ด้านจิตวิญญาณ (spiritual variable) หมายถึง ความภาคภูมิใจต่อความเป็นครอบครัว ความรู้สึกที่มีครอบครัวเป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยว ความเป็นเจ้าของที่สามารถเสียสละหรืออุทิศตนเพื่อครอบครัวได้ เช่น ความเชื่อ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดของครอบครัว เป็นต้น

ทฤษฎีระบบของนิวแมนให้แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ (health) และความผาสุก (wellness) ว่าเป็นภาวะหรือระดับความสมดุลของระบบ ซึ่งในภาวะนี้ระบบย่อยแต่ละระบบของครอบครัวจะเป็นระบบเปิดที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับแรง (forces) หรือสิ่งรบกวนครอบครัว (stressor) การมีปฏิสัมพันธ์

หมายถึง การปรับตัวของระบบให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือการปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับระบบ โดยอาศัยการตอบสนองของครอบครัวต่อสิ่งรบกวนครอบครัว (อุษณีย์, 2549) ภาวะสุขภาพครอบครัวจึงเป็นความสมดุลของการตอบสนองของครอบครัวต่อสิ่งรบกวนครอบครัวเพื่อรักษาความสมดุลของระบบครอบครัวไว้ (Neuman, 2002) โดยมีจุดเน้นที่ส่วนประกอบหลัก 2 ส่วน คือ สิ่งรบกวนครอบครัว (stressor) คือ สิ่งเร้าที่กระตุ้นหรือรบกวนครอบครัวที่มีแนวโน้มในการทำให้ระบบของครอบครัวเสียสมดุล และการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว (reaction) ซึ่งเป็นแรงที่คอยตอบโต้และผลักดันสิ่งรบกวนครอบครัวเพื่อรักษาสมดุลของระบบครอบครัว ซึ่งในสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นสถานการณ์ที่เป็นสิ่งรบกวนครอบครัวซึ่งแต่ละครอบครัวจะมีการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวดังกล่าวที่แตกต่างกันออกไป และจะตอบสนองต่อสิ่งรบกวนดังกล่าวเพื่อผลักดันสิ่งรบกวนครอบครัวและรักษาสมดุลของระบบครอบครัวไว้

ครอบครัวแต่ละครอบครัวจะมีลักษณะเฉพาะ และประกอบขึ้นด้วยลักษณะร่วมที่เป็นพื้นฐาน โดยมีศูนย์กลางหรือ โครงสร้างพื้นฐานอยู่ภายใน (the central or core structure) ศูนย์กลางดังกล่าว จะประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐานในการดำรงอยู่ของครอบครัว เช่น รูปแบบการปรับตัวของครอบครัว แบบแผนของการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว ความแข็งแกร่งของโครงสร้างครอบครัว และสิ่งที่เป็นลักษณะร่วมของครอบครัว ซึ่งถือเป็นแหล่งพลังงานของระบบ ศูนย์กลางนั้นจะถูกป้องกันจากสิ่งรบกวนโดยแนวป้องกัน 3 แนว (Neuman, 2002)

1. แนวป้องกันยืดหยุ่น (flexible line of defense) เป็นวงแหวนชั้นนอกสุดมีการทำงานที่ยืดหยุ่นตลอดเวลา สามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายในระยะเวลาอันสั้น เช่น กลไกการปรับตัวของครอบครัว โครงสร้างทางพันธุกรรม แบบแผนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าของครอบครัว เป็นต้น ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นตัวป้องกันไม่ให้สิ่งรบกวนเข้าไปทำลายแนวป้องกันปกติได้ เพื่อเป็นการรักษาระบบให้อยู่รอดในขั้นแรก โดยครอบครัวที่ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนได้ดี ระบบครอบครัวอยู่ในภาวะสมดุลเป็นครอบครัวสุขภาพดี

2. แนวป้องกันปกติ (normal line of defense) เป็นส่วนที่ครอบครัวได้พัฒนาขึ้นมาในระยะเวลาหนึ่ง เมื่อพบสิ่งเร้าก็ปรับตัวตอบสนองต่อสิ่งรบกวนตามแบบแผนการปรับตัวของแต่ละครอบครัว เพื่อป้องกันไม่ให้สิ่งรบกวนไปกระทบกับโครงสร้างพื้นฐาน แนวป้องกันปกติ คือ ภาวะปกติของครอบครัว แนวป้องกันปกติจะทำหน้าที่ป้องกันสิ่งรบกวนชีวิตหลังจากแนวป้องกันยืดหยุ่นถูกทำลายโดยสิ่งรบกวนชีวิต เมื่อครอบครัวตอบสนองต่อสิ่งรบกวนได้ในระดับปานกลาง ครอบครัวจะมีความเสี่ยงต่อความเจ็บป่วย

3. แนวป้องกันต่อต้าน (line of resistance) เป็นแนวที่ประกอบด้วยปัจจัยภายในของแต่ละครอบครัว ซึ่งจะตอบสนองต่อสิ่งรบกวน เพื่อปกป้องโครงสร้างพื้นฐาน และช่วยให้ครอบครัวกลับสู่ภาวะสมดุล การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจะมีอย่างน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความรุนแรงของสิ่งรบกวน และความแข็งแรงของแนวป้องกันต่อต้าน และถ้าไม่สามารถต่อต้านได้ก็จะทำให้ระบบเสียสมดุลและเกิดการล่มสลายได้ โดยครอบครัวที่ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้ไม่ดีจะอยู่ในแนวป้องกันต่อต้าน ระบบครอบครัวจะเสียสมดุล เป็นครอบครัวที่มีภาวะสุขภาพที่ไม่ดี

สิ่งรบกวนครอบครัว (stressors) คือ สิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นให้เกิดความเครียดและมีแนวโน้มในการทำให้ระบบของครอบครัวเสียสมดุล (Neuman, 2002) ซึ่งเป็นเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับระบบของครอบครัว ที่มีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางบวกและทางลบ สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่มีสถานการณ์ต่างๆเกิดขึ้น ถือได้ว่าเป็นสิ่งรบกวนครอบครัว ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกระบบของครอบครัว และระบบของครอบครัวจะรับรู้หรือไม่ก็ได้ ซึ่งในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งอาจมีสิ่งรบกวนเข้ามากระทบต่อระบบของครอบครัวมากกว่า 1 ชนิด ซึ่งสามารถแบ่งสิ่งรบกวนครอบครัวที่เข้ามากระทบครอบครัวได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. สิ่งรบกวนภายในสมาชิกรายบุคคล (intrapersonal stressors) เป็นแรงหรือสถานการณ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กันของสิ่งแวดล้อมภายในตัวของสมาชิกรายบุคคลของครอบครัว เช่น การตอบสนองต่อสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น

2. สิ่งรบกวนระหว่างสมาชิกในครอบครัว (interpersonal stressors) เป็นแรงหรือสถานการณ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวที่อยู่ภายในขอบเขตของระบบครอบครัว เช่น บทบาทของสมาชิกในครอบครัว สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว

3. สิ่งรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว (extrafamily stressors) เป็นแรงหรือสถานการณ์ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกระบบครอบครัว เช่น นโยบายทางสังคม กฎระเบียบของสังคม

กล่าวโดยสรุป นิวแมนมองครอบครัวเป็นระบบเปิดที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีสิ่งรบกวนครอบครัวเข้ามากระทบกับโครงสร้างพื้นฐานของครอบครัว ครอบครัวจะมีการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวโดยการสร้างแนวป้องกันและแนวต้านทานของระบบครอบครัวขึ้น ซึ่งภายหลังจากมีการตอบสนองเกิดขึ้นแล้ว ภายในระบบอาจมีกระบวนการสร้างขึ้นมาใหม่ (reconstruction) เกิดขึ้นตามมาเพื่อแก้ไขระบบครอบครัวให้กลับเข้าสู่ภาวะที่สมดุล หากไม่มีกระบวนการสร้างขึ้นมาใหม่เกิดขึ้น ระบบจะสูญเสียพลังงานออกไปมากขึ้นและไม่สามารถกลับคืนสู่สภาพที่สมดุลได้อีก ดังนั้นการวัดภาวะสุขภาพครอบครัวในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการวัดระดับการ

ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ปัจจัยที่มีผลต่อครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ต่างๆที่เข้ามารบกวนครอบครัวทั้งจากภายในสมาชิกรายบุคคล ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายนอกครอบครัวที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นสิ่งรบกวนครอบครัว ที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใต้ทั้งทางบวกและทางลบ (Neuman, 2002) ซึ่งแต่ละครอบครัวจะมีการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวและตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวดังกล่าวแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกในครอบครัว จะทำให้มีความแข็งแกร่งของโครงสร้างพื้นฐานของครอบครัว เนื่องจากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัว เมื่อมีสิ่งรบกวนครอบครัวเข้ามากระทบกับระบบของครอบครัว ครอบครัวก็จะสามารถตอบสนองต่อสิ่งรบกวนนั้นๆ ได้ดี เนื่องจากเมื่อมีปัญหาหรือสิ่งรบกวนครอบครัว สัมพันธภาพที่ดีของสมาชิกในครอบครัวก็จะช่วยลดความขัดแย้ง และสมาชิกในครอบครัวก็จะช่วยเหลือกันหาแนวทางหรือแหล่งประโยชน์จากทั้งภายในและภายนอกครอบครัวมาใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวที่มากกระทบกับระบบครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของของคุชฎี (2549) ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงภาวะสุขภาพของผู้ประสบภัยและการทำหน้าที่ของครอบครัวที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย บ้านน้ำเต็ม ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ที่พบว่า ครอบครัวของผู้ประสบภัยที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยมีระดับการทำหน้าที่ทั่วไปของครอบครัวในระดับดีมาก เนื่องจากครอบครัวมีการแสดงออกความห่วงใย เอื้ออาทรต่อกันและกัน และช่วยเหลือกันในการปรับบทบาทและหน้าที่ภายในครอบครัว และนอกจากนี้ค่านิยม ความเชื่อของครอบครัวยังเป็นที่สำคัญที่จะถูกนำมาเป็นพลังในการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวเช่นกัน (อุษณีย์, 2549) และจากการศึกษาของจินตนา, รัชนิบูล และมณฑิรา เกี่ยวกับปัจจัยเครียดของครอบครัวในหมู่บ้านอิสาน ยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของครอบครัวคือ โครงสร้างของครอบครัว และพัฒนาการชีวิตของครอบครัว เนื่องจากครอบครัวจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวงจรของเวลาอย่างไม่หยุดนิ่ง การที่ครอบครัวจะมีการพัฒนาหรือการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนได้ดีหรือไม่นั้นจะต้องมีการปฏิบัติภารกิจอย่างเหมาะสมตามระยะพัฒนาการของครอบครัว เพื่อตอบสนองความต้องการ

ของสมาชิกในครอบครัวและความคาดหวังของสังคม ซึ่งถ้าครอบครัวสามารถปฏิบัติภารกิจได้เหมาะสมตามระยะพัฒนาการก็จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาครอบครัวในขั้นต่อไปและสามารถตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้อย่างเหมาะสม (รุจา, 2541)

นอกจากนี้ นิวแมน (Neuman, 2002) ได้กล่าวว่า ประสบการณ์ในอดีตของครอบครัวมีผลต่อการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวและการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว ซึ่งแต่ละครอบครัวจะมีการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวและมีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีตของครอบครัวโดยครอบครัวที่มีประสบการณ์ในการเผชิญปัญหามาก่อนมักจะสามารถเผชิญกับสิ่งรบกวนชีวิตได้ดีกว่าครอบครัวที่พบปัญหาในครั้งแรก ประสบการณ์ที่มีอาจช่วยให้รู้สาเหตุของปัญหา ทางแก้หรือแหล่งที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ ความรุนแรงของปัญหาก็จะลดลง (อัจฉรา และกาญจนา, 2543) และระยะเวลาของการเกิดสถานการณ์ยังเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวและการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว เนื่องจากในระยะแรกที่มีสิ่งรบกวนครอบครัวเข้ามากระทบกับระบบของครอบครัว ครอบครัวอาจไม่สามารถตอบสนองต่อสิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นได้ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ครอบครัวก็จะค่อยๆปรับตัวหรือยอมรับสภาพ โดยค่อยๆเรียนรู้การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รงนา (2548) ในเรื่อง ปฏิบัติการตอบสนองด้านจิตใจต่อเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยในวัยรุ่นที่สูญเสียบิดา มารดา ในจังหวัดพังงา ที่พบว่าระยะเวลาที่มีผลต่อปฏิบัติการตอบสนองทางด้านจิตใจต่อเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย โดยระยะเวลาที่มากขึ้นจะทำให้มีการตอบสนองทางด้านจิตใจที่ดีขึ้น นอกจากนี้การศึกษาของ พรทิพย์ (2549) ยังพบว่าหญิงม่ายที่สามีเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สูญเสียสามีมานานกว่า 12 เดือนจะสามารถเผชิญความเครียดได้ดีขึ้น และจากการศึกษาของ รอฮานี (2548) ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการความเครียดของวัยรุ่นไทยมุสลิม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า พฤติกรรมการจัดการความเครียดในอดีตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการความเครียดของวัยรุ่นไทยมุสลิม

สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยถือได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่ทำให้เกิดเป็นภาวะวิกฤตของครอบครัว เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์เป็นสิ่งที่มีความรุนแรง จนเสี่ยงที่จะทำให้สูญเสียสมดุลของระบบครอบครัว ซึ่ง McCubbin, Canble & Patterson (1982) ได้อธิบายปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อภาวะวิกฤตของครอบครัวไว้ดังนี้

1. สถานการณ์หรือเหตุการณ์ทับถมมากขึ้น เมื่อครอบครัวเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นสิ่งรบกวนครอบครัว หากครอบครัวไม่ได้แก้ไข หรือจัดการกับสิ่งรบกวนดังกล่าว สิ่งรบกวน

ครอบครัวก็จะคงอยู่และจะเป็นการสะสมปัญหาไว้ จนอาจเป็นสาเหตุของความเครียดหรือ
 สิ่งรบกวนที่เพิ่มขึ้น จนกลายเป็นภาวะตึงเครียด เหนื่อยล้าจนกลายเป็นภาวะวิกฤตของครอบครัว

2. แหล่งประโยชน์ของครอบครัว การมีแหล่งประโยชน์ของครอบครัวจะทำให้ครอบครัว
 มีแหล่งในการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นสิ่งรบกวนครอบครัว ซึ่งได้แก่
 ความแข็งแกร่งของครอบครัว ความสามัคคีของสมาชิกในครอบครัว หรือจากแหล่งช่วยเหลืออื่นๆ
 นอกครอบครัว เช่น ญาติหรือเพื่อนบ้าน รวมทั้งหน่วยงานของราชการ เป็นต้น

3. การรับรู้ของครอบครัวเกี่ยวกับเหตุการณ์และวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น การรับรู้ของ
 ครอบครัวจะมี 2 ด้าน คือการรับรู้ต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นสิ่งรบกวนครอบครัวที่ก่อให้เกิด
 เกิดภาวะวิกฤตของครอบครัว และการรับรู้ต่อการตอบสนองของครอบครัวว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมีผลต่อ
 ครอบครัวอย่างไร มีผลดีผลเสียต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวอย่างไร ซึ่งส่วนใหญ่จะ
 สัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา ที่จะทำให้มองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าทำให้ครอบครัวเปลี่ยนแปลง
 ไปอย่างไร ซึ่งเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ

4. การปรับตัวของครอบครัว เป็นการที่ครอบครัวพยายามที่จะปรับระบบครอบครัวเพื่อเข้า
 สู่ภาวะสมดุลใหม่ ซึ่งเป็นการปรับตัวหลังเกิดเหตุการณ์ที่เป็นภาวะวิกฤตของครอบครัว เป็นการ
 ปรับตัวเพื่อรักษาสมดุลระยะยาวของครอบครัว

สรุปการทบทวนวรรณกรรม

สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็น
 สถานการณ์ที่เกิดขึ้นมายาวนาน และทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2549 ซึ่ง
 สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อบุคคลและของครอบครัวที่อาศัยอยู่ใน
 พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในหลายด้าน เช่น ทางด้านกายภาพ ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจและสังคม
 นอกจากนี้สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่น่าจะส่งผลให้เกิดเป็นภาวะวิกฤต
 ของครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นระบบเปิดที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา
 สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นจึงเป็นเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่เป็นสิ่งรบกวนครอบครัวไม่ว่า
 จะเป็นสิ่งรบกวนภายในสมาชิกรายบุคคล สิ่งรบกวนระหว่างสมาชิกในครอบครัว และสิ่งรบกวน
 จากภายนอกครอบครัว เมื่อมีสิ่งรบกวนครอบครัวมากกระทบกับระบบครอบครัว ครอบครัวก็จะ
 พยายามตอบโต้และผลักดันสิ่งรบกวนครอบครัวโดยแสดงออกมาเป็นระดับการตอบสนองต่อ
 สิ่งรบกวนครอบครัว เพื่อรักษาภาวะสมดุลของระบบครอบครัวไว้ หากครอบครัวตอบสนองต่อ
 สิ่งรบกวนครอบครัวได้ดี ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนจะอยู่ในระดับแนวป้องกันยืดหยุ่น

หากครอบครัวตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้ในระดับปานกลาง ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนจะอยู่ในแนวป้องกันปกติ และหากครอบครัวตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้ไม่ดี ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจะอยู่ในแนวป้องกันต่อต้าน ซึ่งแต่ละครอบครัวจะตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับระยะเวลาและประสบการณ์ในอดีตของแต่ละครอบครัว

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

แบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เพื่อศึกษาการรับรู้ถึงรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ที่อาศัยอยู่ในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนครั้งของการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายสูงสุด ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีจำนวนครอบครัวทั้งหมด 16,489 ครอบครัว

กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปเลือกค่าของตัวอย่าง (Herbert & Raymond, 1963) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 313 ครอบครัว (ตาราง 20 ภาคผนวก ข) สำหรับการศึกษานี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 321 ครอบครัว

การเลือกตัวแทนครอบครัวในการตอบแบบสอบถามเป็นการเลือก โดยกำหนดคุณสมบัติของตัวแทนครอบครัว ดังต่อไปนี้

1. มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป มีความเข้าใจ และสามารถสื่อสารด้วยการพูดและฟังภาษาไทยได้
2. ตัวแทนครอบครัวและครอบครัวต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่น้อยกว่า

6 เดือน

3. เป็นครอบครัวที่ไม่มีสมาชิกในครอบครัวได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

4. ยินดีเข้าร่วมในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของตัวแทนครอบครัว และข้อมูลทั่วไปของครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา การศึกษา อาชีพ โครงสร้างครอบครัว รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และผลกระทบต่อครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ถึงรบกวนครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีระบบของนิวแมน (Neuman Systems Model) (Neuman, 2002) ครอบคลุมสิ่งที่เข้ามารบกวนครอบครัว 3 ส่วน คือ สิ่งรบกวนจากภายในสมาชิกครอบครัว จำนวน 7 ข้อ สิ่งรบกวนระหว่างสมาชิกในครอบครัว จำนวน 7 ข้อ สิ่งรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว จำนวน 14 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง ครอบครัวรับรู้สถานการณ์ดังกล่าวรบกวนครอบครัวในระดับน้อยมาก หรือ ไม่มีเลย
- 2 หมายถึง ครอบครัวรับรู้สถานการณ์ดังกล่าวรบกวนครอบครัวในระดับน้อย
- 3 หมายถึง ครอบครัวรับรู้สถานการณ์ดังกล่าวรบกวนครอบครัวในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง ครอบครัวรับรู้สถานการณ์ดังกล่าวรบกวนครอบครัวในระดับสูง
- 5 หมายถึง ครอบครัวรับรู้สถานการณ์ดังกล่าวรบกวนครอบครัวในระดับสูงที่สุด

การแปลผลคะแนนการรับรู้ของสิ่งรบกวนครอบครัวโดยรวมและรายด้าน แบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้การแบ่งแบบอันตรภาคชั้น ซึ่งค่าคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามทั้งหมดอยู่ระหว่าง 1 - 5 ผู้วิจัยได้คำนวณช่วงคะแนนในแต่ละระดับ (ชูศรี, 2544) ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับคะแนน}}$$

$$\text{ได้ช่วงคะแนน} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

การแปลผลคะแนน

- คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง ครอบครัวยังไม่รู้ถึงรบกวนครอบครัวในระดับต่ำ
 คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.67 หมายถึง ครอบครัวยังไม่รู้ถึงรบกวนครอบครัวในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 หมายถึง ครอบครัวยังไม่รู้ถึงรบกวนครอบครัวในระดับสูง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวและภาวะสุขภาพครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีระบบของนิวแมน (Neuman Systems Model) (Neuman, 2002) ประกอบด้วยข้อคำถามครอบคลุมการตอบสนองของครอบครัว 5 ด้าน ดังนี้ ด้านกายภาพ จำนวน 6 ข้อ ด้านจิตใจ จำนวน 4 ข้อ ด้านสังคมวัฒนธรรม จำนวน 5 ข้อ ด้านพัฒนาการ จำนวน 4 ข้อ และด้านจิตวิญญาณ จำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้

- 1 หมายถึง ครอบครัวตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวในเรื่องดังกล่าวในระดับน้อยมากหรือไม่มีเลย
- 2 หมายถึง ครอบครัวตอบสนองในเรื่องดังกล่าวในระดับน้อย
- 3 หมายถึง ครอบครัวมีการรับรู้การตอบสนองในเรื่องดังกล่าวในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง ครอบครัวมีการรับรู้การตอบสนองในเรื่องดังกล่าวในระดับสูง
- 5 หมายถึง ครอบครัวมีการรับรู้การตอบสนองในเรื่องดังกล่าวในระดับสูงที่สุด

แปลผลคะแนนระดับการรับรู้การตอบสนองของครอบครัว แบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้หลักการแบ่งแบบอัตรภาคชั้น ซึ่งค่าคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามทั้งชุดอยู่ระหว่าง 1 - 5 ผู้วิจัยได้คำนวณช่วงคะแนนในแต่ละระดับ (ชูศรี, 2544) ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

$$\text{ได้ช่วงคะแนน} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

การแปลผลคะแนน

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง ครอบครัวยุติธรรมต่อสิ่งรบกวนครอบครัวในระดับไม่ดี

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.67 หมายถึง ครอบครัวยุติธรรมต่อสิ่งรบกวนครอบครัวในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 หมายถึง ครอบครัวยุติธรรมต่อสิ่งรบกวนครอบครัวในระดับดี

แปลผลคะแนนภาวะสุขภาพครอบครัวจากค่าคะแนนเฉลี่ยระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว แบ่งค่าคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ

การแปลผลคะแนน

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง ครอบครัวมีภาวะสุขภาพไม่ดี

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.67 หมายถึง ครอบครัวมีภาวะสุขภาพเสี่ยง

คะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 หมายถึง ครอบครัวมีภาวะสุขภาพดี

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ประเมินภาวะสุขภาพครอบครัว

1. การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว และแบบสอบถามระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวและภาวะสุขภาพครอบครัว ไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีระบบของนิวมาน 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านครอบครัว 1 ท่าน และอาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ 1 ท่าน หลังผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขความข้อเสนอนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว และแบบสอบถามระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว ที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับครอบครัวที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 ครอบครัว แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว ทั้งฉบับเท่ากับ .93 และแบบสอบถามระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว ทั้งฉบับเท่ากับ .94

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งอธิบายให้ทราบว่า การยินยอมเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง และมีสิทธิที่จะตอบตกลงหรือปฏิเสธก็ได้ หรือ ในระหว่างที่เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิที่จะขอยกเลิกการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล และการขอลงตัวจะไม่มีผลกระทบใดๆ รวมทั้งไม่มีผลกระทบต่อการรับบริการของโรงพยาบาลทั้งสิ้น ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะเก็บเป็นความลับ และปกปิดแหล่งที่มาของข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม และนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น (ภาคผนวก ค)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ

- 1.1 เสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา
- 1.2 เสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ผ่านความเห็นชอบจากกรรมการสอบ โครงร่างวิทยานิพนธ์ และผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการประเมินงานวิจัยด้านจริยธรรมคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 1.3 ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลระแงะ จังหวัดนราธิวาส เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และขออนุญาตในการเก็บข้อมูล

2. ขั้นตอนการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

- 2.1 เมื่อพบผู้มีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติที่กำหนด ผู้วิจัยแนะนำตัวและอธิบายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย และชี้แจงการพิทักษ์สิทธิให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทราบ โดยบอกถึงการตอบรับหรือปฏิเสธ จะไม่มีผลกระทบต่อการรับบริการรักษาพยาบาล และหากมีข้อสงสัยสามารถซักถามเพิ่มเติมได้
- 2.2 เมื่อผู้เข้าร่วมวิจัยตอบแบบสอบถามเสร็จ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลข้อมูล และวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของครอบครัวและข้อมูลทั่วไปของครอบครัว โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ถึงรบกวนครอบครัว โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมและรายด้าน
3. วิเคราะห์ข้อมูลระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมและรายด้าน
4. วิเคราะห์ข้อมูลภาวะสุขภาพครอบครัว โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นตัวแทนครอบครัวที่มารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกและแผนกผู้ป่วยใน โรงพยาบาลระแงะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 321 ราย เก็บข้อมูลระหว่างเดือน มีนาคม 2549 ถึง พฤษภาคม 2549 โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยด้วยตารางประกอบการบรรยายตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
 - 1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของตัวแทนครอบครัว
 - 1.2 ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว
2. การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว
3. ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว
4. ภาวะสุขภาพครอบครัว

ข้อมูลทั่วไป

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของตัวแทนครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแทนครอบครัวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 62.31) มีอายุอยู่ในช่วง 22 – 59 ปี (ร้อยละ 85.05) อายุเฉลี่ยเท่ากับ 34.6 ปี (SD = 11.45) ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่และอยู่ด้วยกันกับครอบครัว (ร้อยละ 63.24) รองลงมา มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 30.22) นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 57.60 และร้อยละ 42.40) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 33.33) รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 21.81)

ประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุด (ร้อยละ 32.71) รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 26.48) และทำเกษตรกรรม (ร้อยละ 13.71) (ตาราง 1)

ตาราง 1

จำนวนและร้อยละของตัวแทนครอบครัว จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (N=321)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	121	37.69
หญิง	200	62.31
อายุ (ปี) ($\bar{x} = 34.60$, S.D. = 11.45, Min = 15, Max = 77)		
15-21 ปี	39	12.15
22-59 ปี	273	85.05
60 ปีขึ้นไป	9	2.80
สถานภาพสมรส		
โสด	97	30.22
คู่และอยู่ด้วยกัน	203	63.24
คู่แต่แยกกันอยู่	10	3.12
หม้าย	10	3.12
หย่า	1	0.31
ศาสนา		
พุทธ	136	42.40
อิสลาม	185	57.60
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	8	2.49
ประถมศึกษา	48	14.95
มัธยมศึกษาตอนต้น	45	14.02
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	70	21.81
อนุปริญญาตรี/หรือเทียบเท่า	41	12.77
ปริญญาตรี	107	33.33
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.62

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	105	32.71
เกษตรกรกรรม (ทำนา,ทำสวน,ทำไร่,ประมง)	44	13.71
รับจ้างทั่วไป	85	26.48
ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	27	8.41
งานบ้าน	28	8.72
อื่นๆ (นักเรียน,นักศึกษา,ไม่ได้ทำงาน)	32	9.92

2. ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะครอบครัวที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวซึ่งประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตร (ร้อยละ 51.40) รองลงมาเป็นครอบครัวขยาย (ร้อยละ 26.17) ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 15,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 35.8) รองลงมาอยู่ในช่วง 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 33.96) โดยมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวเท่ากับ 17,588.13 บาทต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.18 คน ครอบครัวที่ได้รับผลกระทบ และไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 50.78 และร้อยละ 49.22) ครอบครัวได้รับผลกระทบจะได้รับผลกระทบในด้านการเจ็บป่วยจากความเครียดมากที่สุด (ร้อยละ 17.76) รองลงมาเป็นญาติ/เพื่อนสนิทของครอบครัวได้รับบาดเจ็บ/เสียชีวิต (ร้อยละ 16.82) (ตาราง 2)

ตาราง 2

จำนวนและร้อยละของครอบครัว จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครอบครัว (N=321)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
โครงสร้างครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว (สามี-ภรรยา)	27	8.41
ครอบครัวเดี่ยว (สามี-ภรรยา-บุตร)	165	51.40

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัวขยาย	84	26.17
อื่นๆ (อาศัยอยู่กับเพื่อน)	45	14.02
รายได้ของครอบครัว (บาท/เดือน)		
$\leq 5,000$	47	14.64
5,001 – 10,000	109	33.96
10,001 – 15,000	50	15.58
$> 15,000$	115	35.83
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
($\bar{x} = 4.18, S.D. = 1.673, \text{Min} = 2, \text{Max} = 10$)		
ผลกระทบต่อครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบ		
ได้รับผลกระทบ	163	50.78
เปลี่ยนงาน	14	4.36
ย้ายที่อยู่	12	3.74
เจ็บป่วยจากความเครียด	57	17.76
ญาติ/เพื่อนสนิทของครอบครัวได้รับบาดเจ็บ/เสียชีวิต	54	16.82
อื่นๆ	26	8.10
ไม่ได้รับผลกระทบ	158	49.22

การรับรู้ถึงรบกวนครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแทนครอบครัวรับรู้ถึงรบกวนครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 53.58) รองลงมา มีการรับรู้ถึงรบกวนครอบครัวในระดับสูง (ร้อยละ 35.20) และรับรู้ถึงรบกวนครอบครัวในระดับต่ำมีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 11.21) (ตาราง 3)

ตาราง 3

จำนวนและร้อยละของครอบครัว จำแนกตามระดับการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวโดยรวม (N=321)

ระดับการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง	113	35.20
ระดับปานกลาง	172	53.58
ระดับต่ำ	36	11.21

ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวโดยรวมของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.67$, $SD = 0.75$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคลและจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.59$, $SD = 0.92$ และ $\bar{x} = 3.03$, $SD = 0.85$) ส่วนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x} = 2.05$, $SD = 0.86$) (ตาราง 4)

ตาราง 4

ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจำแนกตามค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน (N=321)

สิ่งรบกวนครอบครัว	Min – Max	\bar{x}	SD	ระดับการรับรู้ สิ่งรบกวนครอบครัว
โดยรวม	1.04 – 4.86	2.67	0.75	ปานกลาง
รายด้าน				
ภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคล	1.00 - 5.00	2.59	0.92	ปานกลาง
ระหว่างสมาชิกในครอบครัว	1.00 - 5.00	2.05	0.86	ต่ำ
สิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว	1.00 - 4.87	3.03	0.85	ปานกลาง

ผลการศึกษา พบว่า สิ่งรบกวนครอบครัวจากภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ความไม่สะดวกในการดำเนินชีวิต เช่น การเดินทาง การจับจ่ายซื้อของ การพักผ่อนหย่อนใจ ($\bar{x} = 3.38$, $SD = 1.39$) รองลงมาคือ สมาชิกในครอบครัวรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครอบครัว ($\bar{x} = 3.12$, $SD = 1.38$) และการเปลี่ยนแปลงวิถีการ

ดำเนินชีวิต เช่น การประกอบศาสนกิจ ($\bar{x} = 2.72, SD = 1.33$) ตามลำดับ ส่วนการย้ายที่อยู่ของสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งรบกวนจากภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ น้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.75, SD = 1.12$) (ตาราง 5)

ตาราง 5

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคลรายข้อ ($N=321$)

สิ่งรบกวน จากภายในสมาชิก ครอบครัวรายบุคคล	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ความไม่สะดวกในการ ดำเนินชีวิต	40 (12.46)	53 (16.51)	73 (22.74)	54 (16.82)	101 (31.46)	3.38	1.39
2. ความรู้สึกไม่ปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สินของครอบครัว	53 (16.51)	57 (17.76)	82 (25.55)	56 (17.45)	73 (22.74)	3.12	1.38
3. การเปลี่ยนแปลงวิถีการ ดำเนินชีวิต	79 (24.61)	71 (22.12)	70 (21.81)	64 (19.94)	37 (11.53)	2.72	1.33
4. สภาพเศรษฐกิจของ ครอบครัวที่แย่งลง	106 (33.02)	87 (27.10)	63 (19.63)	37 (11.53)	28 (8.72)	2.36	1.28
5. สมาชิกในครอบครัว ว่างงาน/ตกงาน/ออกจากงาน	166 (51.71)	75 (23.36)	39 (12.15)	19 (5.92)	22 (6.85)	1.93	1.22
6. สมาชิกในครอบครัวเปลี่ยน อาชีพ/เปลี่ยนงานใหม่	178 (55.45)	72 (22.43)	39 (12.15)	15 (4.67)	17 (5.30)	1.82	1.14
7. สมาชิกในครอบครัวย้ายที่อยู่	193 (60.12)	59 (18.38)	39 (12.15)	15 (4.67)	15 (4.67)	1.75	1.12

ผลการศึกษา พบว่า สิ่งรบกวนครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัว ที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรกคือ การเปลี่ยนแปลงการใช้เวลาว่างร่วมกันของครอบครัว ($\bar{x} = 2.38, SD = 1.25$) รองลงมาคือ ครอบครัวขาดรายได้จากการประกอบอาชีพ ($\bar{x} = 2.32, SD = 1.28$) และการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบของครอบครัว ($\bar{x} = 2.00, SD = 1.17$) ตามลำดับ ส่วนความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัว เป็นสิ่งรบกวนระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ น้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.74, SD = 1.07$) (ตาราง 6)

ตาราง 6

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนการรับรู้
 สิ่งรบกวนครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวรายข้อ (N=321)

สิ่งรบกวน ระหว่างสมาชิกในครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. การเปลี่ยนแปลงการใช้เวลา ว่างร่วมกันของครอบครัว	104 (32.40)	73 (22.74)	89 (27.73)	27 (8.41)	28 (8.72)	2.38	1.25
2. ครอบครัวขาดรายได้จาก การประกอบอาชีพ	119 (37.07)	67 (20.87)	72 (22.43)	40 (12.46)	23 (7.17)	2.32	1.28
3. การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ ของครอบครัว	148 (46.11)	86 (26.79)	41 (12.77)	32 (9.97)	14 (4.36)	2.00	1.17
4. ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ของสมาชิกในครอบครัว	135 (42.06)	96 (29.91)	60 (18.69)	24 (7.48)	6 (1.87)	1.97	1.03
5. ความขัดแย้งกันของสมาชิก ในครอบครัว	165 (51.10)	81 (25.23)	41 (12.77)	25 (7.79)	9 (2.80)	1.85	1.09
6. การขาดกำลังใจและ ความเห็นอกเห็นใจของสมาชิก ในครอบครัว	159 (48.60)	89 (27.73)	50 (15.58)	19 (5.92)	7 (2.18)	1.85	1.02
7. ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและ กันของสมาชิกในครอบครัว	186 (57.01)	72 (22.43)	37 (11.53)	13 (4.05)	13 (4.05)	1.74	1.07

จากการศึกษา พบว่า สิ่งรบกวนครอบครัวที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว 3 อันดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุดคือ การทำร้ายประชาชนผู้บริสุทธิ์ ($\bar{x} = 3.79$, SD = 1.33) และการลอบวางระเบิดในที่สาธารณะและเขตชุมชน ($\bar{x} = 3.79$, SD = 1.29) รองลงมาเป็นการเผาทำลายสถานที่ราชการ เช่น โรงเรียน ป้อมตำรวจ สถานีอนามัย ($\bar{x} = 3.70$, SD = 1.35) ส่วนญาติสนิทของครอบครัวเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบเป็นสิ่งรบกวนจากสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ น้อย ที่สุด ($\bar{x} = 1.79$, SD = 1.17) (ตาราง 7)

ตาราง 7

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนการรับรู้ สิ่งรบกวนครอบครัวจากภายนอกครอบครัวรายข้อ (N=321)

สิ่งรบกวนครอบครัว จากสิ่งแวดล้อม ภายนอกครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. การทำร้ายประชาชนผู้ บริสุทธิ์	32 (9.97)	27 (8.41)	51 (15.89)	76 (23.68)	135 (42.06)	3.79	1.33
2. การลอบวางระเบิดในที่ สาธารณะและเขตชุมชน	28 (8.72)	31 (9.66)	50 (15.58)	84 (26.17)	128 (39.88)	3.79	1.29
3. การเผาทำลายสถานที่ ราชการ	37 (11.53)	26 (8.10)	58 (18.07)	75 (23.36)	125 (38.94)	3.70	1.35
4. ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ กันระหว่างผู้ก่อการร้ายกับ ประชาชนในพื้นที่	26 (8.10)	31 (9.66)	71 (22.12)	92 (28.66)	101 (31.46)	3.66	1.24
5. การทำร้ายพระหรือผู้นำ ศาสนา	36 (11.21)	38 (11.84)	65 (20.25)	77 (23.99)	105 (32.71)	3.55	1.34
6. ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ ต่างๆ	40 (12.46)	35 (10.90)	78 (24.30)	92 (28.66)	76 (23.68)	3.40	1.29
7. ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ กันระหว่างประชาชนใน พื้นที่	41 (12.77)	44 (13.71)	76 (23.68)	82 (25.55)	78 (24.30)	3.35	1.32
8. ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ กันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับประชาชนในพื้นที่	46 (14.33)	60 (18.69)	85 (26.48)	71 (22.12)	59 (18.38)	3.12	1.30
9. การมีกำลังทหารเข้ามา ดูแลในพื้นที่	62 (19.31)	50 (15.58)	81 (25.23)	61 (19.00)	67 (20.87)	3.07	1.39
10. การแก้ไขปัญหของ รัฐบาลต่อสถานการณ์ ภาคใต้	56 (17.47)	61 (19.00)	102 (31.78)	45 (14.02)	57 (17.76)	2.96	1.32
11. นโยบายของรัฐบาลใน การปราบปรามผู้ก่อการร้าย	68 (21.18)	81 (25.23)	81 (25.23)	53 (16.51)	38 (11.84)	2.73	1.29

ตาราง 7 (ต่อ)

สิ่งรบกวนครอบครัว จากสิ่งแวดล้อม ภายนอกครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
12. ครอบครัวไม่มีแหล่ง ช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาใน ครอบครัว	83 (25.86)	79 (24.61)	71 (22.12)	44 (13.71)	44 (13.71)	2.65	1.35
13. เพื่อนบ้าน/เพื่อนสนิท ของครอบครัวได้รับ บาดเจ็บจากสถานการณ์ ความไม่สงบ	122 (38.01)	82 (25.55)	56 (17.45)	31 (9.66)	30 (9.35)	2.27	1.31
14. ญาติสนิทของ ครอบครัวเสียชีวิตจาก สถานการณ์ความไม่สงบ	195 (60.75)	53 (16.51)	35 (10.90)	23 (7.17)	15 (4.67)	1.79	1.17

ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวมีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.63) รองลงมา มีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในระดับไม่ดี (ร้อยละ 26.17) และ มีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายอยู่ในระดับดีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 16.20) (ตาราง 8)

ตาราง 8

จำนวนและร้อยละของครอบครัว จำแนกตามระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว (N=321)

ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
การตอบสนองในระดับดี	52	16.20
การตอบสนองในระดับปานกลาง	185	57.63
การตอบสนองในระดับไม่ดี	84	26.17

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.13$, $SD = 0.79$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวทุกด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ($\bar{x} = 2.93$, $SD = 0.88$) จิตใจ ($\bar{x} = 3.05$, $SD = 0.95$) สังคมวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.22$, $SD = 0.89$) พัฒนาการ ($\bar{x} = 3.32$, $SD = 0.92$) และด้านจิตวิญญาณ ($\bar{x} = 3.21$, $SD = 0.94$) อยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 9)

ตาราง 9

ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายโดยรวมและรายด้าน ($N=321$)

การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว	Min - Max	\bar{x}	SD	ระดับการตอบสนอง
โดยรวม	1.00 – 4.83	3.13	0.79	ปานกลาง
รายด้าน				
ด้านกายภาพ	1.00 – 5.00	2.93	0.88	ปานกลาง
ด้านจิตใจ	1.00 – 5.00	3.05	0.95	ปานกลาง
ด้านสังคมวัฒนธรรม	1.00 – 5.00	3.22	0.89	ปานกลาง
ด้านพัฒนาการ	1.00 – 5.00	3.32	0.92	ปานกลาง
ด้านจิตวิญญาณ	1.00 – 5.00	3.21	0.94	ปานกลาง

ผลการศึกษา พบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านกายภาพจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย 3 อันดับแรกคือ ครอบครัวทำหน้าที่ของครอบครัวที่เหมาะสมตามระยะพัฒนาการ เช่น สามารถให้การศึกษาแก่บุตรในวัยเรียน สามารถให้การดูแลด้านสุขภาพในวัยสูงอายุ เป็นต้น ($\bar{x} = 3.35$, $SD = 1.22$) รองลงมาคือ ครอบครัวสามารถอาศัยอยู่ที่เดิมได้ตามปกติ ($\bar{x} = 3.12$, $SD = 1.27$) และสมาชิกในครอบครัวสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามความรับผิดชอบได้ ($\bar{x} = 2.99$, $SD = 1.17$) ตามลำดับ ส่วนระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านกายภาพที่กลุ่มตัวอย่างตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวน้อยที่สุด ได้แก่ ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ ($\bar{x} = 2.67$, $SD = 1.17$) (ตาราง 10)

ตาราง 10

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านกายภาพรายข้อ (N=321)

การตอบสนองต่อสิ่งรบกวน ครอบครัวด้านกายภาพ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ครอบครัวของท่านทำหน้าที่ของ ครอบครัวที่เหมาะสมตามระยะ พัฒนาการ	29 (9.03)	51 (15.89)	84 (26.17)	93 (28.97)	63 (19.94)	3.35	1.22
2. ครอบครัวของท่านสามารถ อาศัยอยู่ที่เดิมได้ตามปกติ	43 (13.40)	57 (17.76)	98 (30.53)	66 (20.56)	57 (17.76)	3.12	1.27
3. สมาชิกในครอบครัวสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามความ รับผิดชอบได้	41 (12.77)	63 (19.63)	114 (35.51)	65 (20.25)	38 (11.84)	2.99	1.17
4. ครอบครัวของท่านมีความ สะดวกและปลอดภัยในการ เดินทางทั้งภายนอกและภายใน ชุมชนของท่าน	47 (14.64)	95 (29.60)	89 (27.73)	56 (17.45)	34 (10.58)	2.80	1.20
5. สมาชิกในครอบครัวของท่าน สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้ ตามปกติ	55 (17.13)	80 (24.92)	113 (35.20)	48 (14.95)	25 (7.79)	2.71	1.14
6. สมาชิกในครอบครัวของท่าน รู้สึกปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของครอบครัว	64 (19.94)	83 (25.86)	105 (32.71)	43 (13.40)	26 (8.10)	2.64	1.17

ผลการศึกษา พบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตใจจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย 3 อันดับแรกคือ ครอบครัวให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด ($\bar{x} = 3.45$, $SD = 1.22$) รองลงมาคือ ครอบครัวเข้าใจและยอมรับสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ($\bar{x} = 3.05$, $SD = 1.17$) และสมาชิกในครอบครัวไม่มีอาการผิดปกติทางกายจากความเครียด เช่น นอนไม่หลับ ท้องผูก เบื่ออาหาร ($\bar{x} = 2.87$, $SD = 1.28$) ตามลำดับ ส่วนสมาชิกในครอบครัวไม่มีอาการทางด้านจิตใจ เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล เป็นการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตใจที่กลุ่มตัวอย่างตอบสนองน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.84$, $SD = 1.35$) (ตาราง 11)

ตาราง 11

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตใจรายข้อ (N=321)

การตอบสนองต่อสิ่งรบกวน ครอบครัวด้านจิตใจ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ครอบครัวของท่านให้ ความสำคัญต่อความรู้สึกของ สมาชิกในครอบครัว	31 (9.66)	41 (12.77)	70 (21.81)	111 (34.58)	68 (21.18)	3.45	1.22
2. ครอบครัวของท่านเข้าใจและ ยอมรับสถานการณ์ความไม่สงบ ที่เกิดขึ้น	36 (11.21)	66 (20.56)	104 (32.40)	76 (23.68)	39 (12.15)	3.05	1.17
3. สมาชิกในครอบครัวไม่มี อาการผิดปกติทางกายจาก ความเครียด	58 (18.07)	71 (22.12)	91 (28.30)	58 (18.07)	43 (13.40)	2.87	1.28
4. สมาชิกในครอบครัวไม่มี อาการทางด้านจิตใจ	70 (21.81)	64 (19.94)	80 (24.92)	60 (18.69)	47 (14.64)	2.84	1.35

ผลการศึกษา พบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านสังคมวัฒนธรรมจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย 3 อันดับแรกคือ สมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติทั้ง 2 ฝ่าย ($\bar{x} = 3.55$, $SD = 1.24$) รองลงมาคือ สมาชิกในครอบครัวร่วมกันช่วยเหลือครอบครัวในด้านต่างๆ ($\bar{x} = 3.40$, $SD = 1.17$) และครอบครัวแสวงหาความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาภายในครอบครัว ($\bar{x} = 3.25$, $SD = 1.17$) ตามลำดับ ส่วนครอบครัวสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ตามปกติ เช่น ไปวัด ไปละหมาดที่มีสยิด เป็นการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านสังคมวัฒนธรรมที่กลุ่มตัวอย่างตอบสนองน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.92$, $SD = 1.19$) (ตาราง 12)

ตาราง 12

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านสังคมวัฒนธรรมรายข้อ (N=321)

การตอบสนอง ต่อสิ่งรบกวนครอบครัว ด้านสังคมวัฒนธรรม	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. สมาชิกในครอบครัวของท่าน มีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติทั้ง 2 ฝ่าย	30 (9.35)	31 (9.66)	78 (24.92)	93 (28.66)	88 (27.41)	3.55	1.24
2. สมาชิกในครอบครัวของท่าน ร่วมกันช่วยเหลือครอบครัวใน ด้านต่างๆ	26 (8.10)	45 (14.02)	85 (26.48)	104 (32.40)	61 (19.00)	3.40	1.17
3. ครอบครัวของท่านแสวงหา ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา ภายในครอบครัวของท่าน	34 (10.59)	45 (14.02)	95 (29.60)	102 (31.78)	45 (14.02)	3.25	1.17
4. สมาชิกในครอบครัวสามารถ ประกอบอาชีพได้ตามปกติ	46 (14.33)	62 (19.31)	108 (33.64)	60 (18.7)	45 (14.0)	2.99	1.23
5. ครอบครัวของท่านมีการ ปฏิบัติศาสนกิจได้ตามปกติ	43 (13.40)	76 (23.68)	106 (33.02)	57 (17.76)	39 (12.15)	2.92	1.19

ผลการศึกษา พบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านพัฒนาการจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย 3 อันดับแรกคือ ครอบครัวของท่านรักใคร่ปรองดองกันดี ($\bar{x} = 3.69$, $SD = 1.25$) รองลงมาคือ ครอบครัวสามารถใช้เวลาว่างร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 3.40$, $SD = 1.19$) และครอบครัวมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัวได้เหมาะสมตามวัย ($\bar{x} = 3.19$, $SD = 1.09$) ตามลำดับ ส่วนครอบครัวพยายามนำประสบการณ์ในอดีตที่เคยใช้มาแก้ปัญหาครั้งนี้ หรือช่วยจัดการกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ เป็นการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านพัฒนาการที่กลุ่มตัวอย่างตอบสนองน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.01$, $SD = 1.10$) (ตาราง 13)

ตาราง 13

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านพัฒนาการรายข้อ (N=321)

การตอบสนองต่อสิ่งรบกวน ครอบครัวด้านพัฒนาการ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{x}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ครอบครัวของท่านรักใคร่ ปรองดองกันดี	25 (7.79)	35 (10.90)	62 (19.31)	93 (28.97)	106 (33.02)	3.69	1.25
2. ครอบครัวของท่านสามารถใช้ เวลาว่างร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ	21 (6.54)	55 (17.13)	92 (28.66)	81 (25.23)	72 (22.43)	3.40	1.19
3. ครอบครัวของท่านมี ความสามารถในการตอบสนอง ความต้องการของสมาชิกใน ครอบครัวได้เหมาะสมตามวัย	25 (7.79)	53 (16.51)	118 (36.76)	86 (26.79)	39 (12.15)	3.19	1.09
4. ครอบครัวพยายามนำ ประสบการณ์ในอดีตที่เคยใช้มา ใช้แก้ปัญหาระยะนี้ หรือช่วย จัดการกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่	33 (10.28)	63 (19.63)	124 (38.63)	70 (21.81)	31 (9.66)	3.01	1.10

ผลการศึกษา พบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตวิญญาณจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย 3 อันดับแรกคือ ครอบครัวมีความเชื่อว่าพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือจะสามารถคุ้มครองให้ครอบครัวปลอดภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ ($\bar{x} = 3.46, SD = 1.27$) รองลงมาคือ ครอบครัวเห็นด้วยและให้ความร่วมมือกับนโยบายการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบของ รัฐบาล ($\bar{x} = 3.39, SD = 1.26$) และครอบครัวของท่านคาดหวังว่าสถานการณ์ความไม่สงบจะดีขึ้น ($\bar{x} = 3.17, SD = 1.35$) ตามลำดับ ส่วนครอบครัวมองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าไม่ใช่สิ่งที่รุนแรงเกินกว่าจะแก้ไขได้ เป็นการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตวิญญาณที่กลุ่มตัวอย่างตอบสนองน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.91, SD = 1.19$) (ตาราง 14)

ตาราง 14

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับ การรับรู้การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตวิญญาณรายข้อ (N=321)

การตอบสนองต่อสิ่งรบกวน ครอบครัวด้านจิตวิญญาณ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ครอบครัวของท่านมีความเชื่อว่า พระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือจะ สามารถคุ้มครองให้ครอบครัว ปลอดภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ	31 (9.66)	40 (12.46)	89 (27.73)	72 (22.43)	89 (27.73)	3.46	1.27
2. ครอบครัวของท่านเห็นด้วยและ ให้ความร่วมมือกับนโยบายการ แก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบ ของรัฐบาล	37 (11.53)	31 (9.66)	100 (31.15)	77 (23.99)	76 (23.68)	3.39	1.26
3. ครอบครัวของท่านคาดหวังว่า สถานการณ์ความไม่สงบจะดีขึ้น	49 (15.26)	51 (15.89)	88 (27.41)	62 (19.31)	71 (22.12)	3.17	1.35
4. ครอบครัวของท่านวางเป้าหมาย ของครอบครัวร่วมกันในการเผชิญ ปัญหาในสถานการณ์ความไม่สงบ	38 (11.84)	48 (14.95)	105 (32.71)	84 (26.17)	46 (14.33)	3.16	1.19
5. ครอบครัวของท่านมอง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าไม่ใช่สิ่งที่ รุนแรงเกินกว่าจะแก้ไขได้	45 (14.02)	73 (22.74)	107 (33.33)	58 (18.07)	38 (11.84)	2.91	1.19

ภาวะสุขภาพครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ภาวะสุขภาพครอบครัวของครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในภาวะเสี่ยง (ร้อยละ 57.6) รองลงมา คือ ภาวะสุขภาพไม่ดี (ร้อยละ 26.2) และภาวะสุขภาพครอบครัวอยู่ในภาวะสุขภาพ ดี มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 16.2) (ตาราง 15)

ตาราง 15

จำนวนและร้อยละของครอบครัว จำแนกตามภาวะสุขภาพครอบครัว (N=321)

ภาวะสุขภาพครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ภาวะสุขภาพดี	52	16.20
ภาวะสุขภาพเลี้ยว	185	57.63
ภาวะสุขภาพไม่ดี	84	26.17

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ลักษณะครอบครัวที่ศึกษา
2. การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว
3. ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว
4. ภาวะสุขภาพครอบครัว

ลักษณะครอบครัวที่ศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า โครงสร้างครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วย สามี ภรรยา และบุตรอยู่ร่วมกัน มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยในครอบครัว 4.18 คน (ตาราง 1) ซึ่งสอดคล้องกับ ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร รอบ 4 พ.ศ. 2548 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549) ที่พบว่า โครงสร้างของครอบครัวในภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว และจากการศึกษา ของวิชาญ (2539) พบว่า ครอบครัวในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นสังคม ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) และจากนี้การสำรวจครัวเรือนไทย ในปี พ.ศ. 2547 ก็พบว่า 1 ใน 3 ของครัวเรือนไทยเป็นครอบครัวเดี่ยวเช่นเดียวกัน (สถาบันประชากรและวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2549) ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ โครงสร้างของครอบครัวในอดีตจากสังคมชนบทที่ต้องอาศัยแรงงานของสมาชิกในครอบครัว มา เป็นสังคมเมืองมีการอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่ ส่งผลให้โครงสร้างครอบครัวไทยเปลี่ยนเป็น ครอบครัวเดี่ยวและบุตรที่แต่งงานมีแนวโน้มจะแยกครอบครัวออกไปเพิ่มมากขึ้น (พิมพ์ใจ, ศศกรณ์, ปราณี และอุทัยวรรณ, 2540) กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยครอบครัวเท่ากับ 17,588.13 บาทต่อเดือน

ซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนไทยและรายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอระแงะ (2549) พบว่า รายได้เฉลี่ยของครอบครัวในอำเภอระแงะเท่ากับ 2,403 บาทต่อเดือน และจากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนไทยมีรายได้เฉลี่ย 13,736 บาทต่อเดือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549) ทั้งนี้อาจเนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วงที่ส่วนราชการต่างๆ ส่งบุคลากรมาตรวจร่างกายประจำปี (กลุ่มงานพยาธิวิทยาโรงพยาบาลระแงะ, 2549) ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ จึงทำให้รายได้เฉลี่ยของครอบครัวสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนไทย

การรับรู้ถึงรบกวนครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ถึงรบกวนครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 3) ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก 1) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้เป็นครอบครัวที่ไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โดยตรง คือเป็นครอบครัวที่ไม่มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น และเมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบต่อครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงรบกวนครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 25.27, df = 2, p < .001$) โดยจำนวนครอบครัวที่คิดว่าสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายมีผลกระทบและไม่มีผลกระทบต่อครอบครัวมีจำนวนใกล้เคียงกัน (ตาราง 18 ภาคผนวก ก) จึงทำให้ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ถึงรบกวนครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง 2) ระยะเวลาของการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีมายาวนานและต่อเนื่อง (รุ่ง, 2548) จึงอาจทำให้ครอบครัวมีความเคยชิน เกิดการเรียนรู้และมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้เป็นปกติภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของนิวแมน (Newman, 2002) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้และประสบการณ์ในอดีตของบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการรับรู้และระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนชีวิต โดยครอบครัวที่มีประสบการณ์ในการเผชิญกับสถานการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม มักจะสามารถเผชิญหรือแก้ไขปัญหาหรือยอมรับเหตุการณ์วิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้นได้ดีกว่าครอบครัวที่ไม่เคยเผชิญกับเหตุการณ์มาก่อน (อัจฉรา และกาญจนา, 2543) และ 3) การได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยได้รับการช่วยเหลือและเยียวยาจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมาโดยตลอด เช่น การช่วยเหลือด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การชดเชยกรณีบาดเจ็บหรือเสียชีวิต การประกาศใช้กฎอัยการศึก จึง

อาจจะมีผลทำให้ครอบครัวมีการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายรับรู้สิ่งรบกวนจากภายในสมาชิกครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 3) โดยสิ่งรบกวนจากภายในสมาชิกครอบครัว ที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ความไม่สะดวกในการดำเนินชีวิต ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต (ตาราง 5) ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น และเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง บ่อยครั้ง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา (2548) พบว่า สถานการณ์ความรุนแรงจากการก่อการร้ายของจังหวัดนครราชสีมาในปี พ.ศ. 2547 มีทั้งสิ้น 553 ครั้ง และเพิ่มขึ้นเป็น 823 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งรบกวนการดำเนินชีวิตของครอบครัวทำให้ครอบครัวรู้สึกไม่มั่นใจว่าจะเกิดเหตุการณ์ขึ้นที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และส่งผลให้ครอบครัวมีการรับรู้สถานการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งรบกวนครอบครัว และตัวแทนครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 32.71) ซึ่งมีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหลายครั้งที่เกิดขึ้นกับข้าราชการโดยตรง เช่น การวางระเบิดสถานที่ราชการ การทำร้ายข้าราชการ เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาของบุญยราศรี (2548) พบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายมีผลต่อการเผชิญความเครียด ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบจะเกิดการเรียนรู้และมีสติในการเผชิญความเครียดจากสถานการณ์ความไม่สงบได้ เนื่องจากครอบครัวที่ศึกษาเป็นครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายไม่น้อยกว่า 6 เดือน จึงอาจทำให้ครอบครัวเกิดการเรียนรู้ และมีการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวในจากภายในสมาชิกครอบครัว ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 3) ซึ่งสิ่งรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว ที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การทำร้ายผู้บริสุทธิ์ การลอบวางระเบิดในที่สาธารณะและเขตชุมชน และการเผาทำลายสถานที่ราชการ (ตาราง 7) ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย แต่มีโอกาสดูรับทราบข่าวสารและเห็นภาพเหตุการณ์การสูญเสียชีวิต การบาดเจ็บ และการลอบทำร้ายประชาชนผู้บริสุทธิ์รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ที่เกิดขึ้นผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ จึงอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความหวาดกลัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญยราศรี (2549) พบว่า เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยที่ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายรับรู้

เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับข่าวที่เป็นอันตรายหรือเอกสารใบปลิวเป็นสิ่งคุกคาม เนื่องจากในสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายมักมีข่าวลือ หรือใบปลิวข่มขู่ จึงทำให้ครอบครัวรับรู้ว่าเป็นอันตรายต่อครอบครัวหรือเป็นที่รบกวนครอบครัว นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาที่เป็นตัวแทนครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวข้าราชการ (ร้อยละ 32.71) และกลุ่มตัวอย่างอาจรู้สึกไม่ปลอดภัยจากสถานภาพการเป็นข้าราชการ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการก่อความไม่สงบ (ศรีสมภพ, 2549ก) จากการศึกษาของอารีย์, กิตติพงศ์, นงลักษณ์ และนิศยา (2547) ที่ศึกษาภาวะเครียดและการปรับตัวของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อสถานการณ์ไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีภาวะเครียดทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และด้านสภาพแวดล้อม จึงอาจส่งผลให้ครอบครัวรับรู้ถึงรบกวนครอบครัวจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง

อย่างไรก็ตามผลการศึกษา การรับรู้ถึงรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับต่ำ (ตาราง 3) และสิ่งรบกวนระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การเปลี่ยนแปลงการใช้เวลาว่างร่วมกันของครอบครัว ครอบครัวขาดรายได้จากการประกอบอาชีพ และการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบของครอบครัว (ตาราง 6) ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่นั่นอน และไม่ทราบว่าจะยุติลงเมื่อใด รวมถึงข่าวสารการทำร้ายประชาชนผู้บริสุทธิ์ ส่งผลให้ครอบครัวต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต ปรับเปลี่ยนเวลาในการประกอบอาชีพ เช่น การปรับเปลี่ยนเส้นทาง /ปรับเปลี่ยนเวลาในการเดินทางไปและกลับจากการปฏิบัติงาน รวมถึงการไม่เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะหรือออกไปในสถานที่ชุมชนน้อยลง เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญกับสถานการณ์ความไม่สงบ สิ่งเหล่านี้ทำให้การพบปะระหว่างสมาชิกในครอบครัว/รายได้ของครอบครัวลดลง แต่เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นและสร้างความปลอดภัยให้กับสมาชิกครอบครัว จึงอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถึงรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีโครงสร้างครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งสุพัตรา (2542) ได้กล่าวว่า ครอบครัวที่มีบิดา มารดาและบุตรอาศัยอยู่ร่วมกัน จะทำให้เป็นครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวขนาดเล็กกว่าครอบครัวขนาดใหญ่หรือครอบครัวขยายที่มีจำนวนสมาชิกหลายคน การจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวจึงกระทำได้ง่ายกว่า นอกจากนี้การสนับสนุนช่วยเหลือระดับประคอง โดยให้กำลังใจของสมาชิกในครอบครัว การยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น การได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัวจะทำให้ปัญหาหรือสิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นไม่รุนแรงนักและจะช่วยให้ครอบครัวปรับตัวได้เร็วขึ้น (ช่อลดา, 2536) ซึ่งจากการศึกษาพบว่าคะแนนการรับรู้ถึงรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัวในเรื่องความไม่ไว้วางใจ

ซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัว และการขาดกำลังใจและความเห็นอกเห็นใจของสมาชิกในครอบครัวจะอยู่ในระดับต่ำ (ตาราง 6)

ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 9) ซึ่งตามแนวคิดทฤษฎีระบบของนิวแมน (Neuman, 2002) ได้กล่าวถึงการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวเพื่อดำรงความสมดุลของครอบครัว อาจขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานของครอบครัว โดยครอบครัวที่มีโครงสร้างพื้นฐานที่แข็งแรงและมีการทำหน้าที่ที่สมบูรณ์ จะสามารถจัดการกับสิ่งรบกวนชีวิตได้ดี ก็จะทำให้มีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวน้อย การวิจัยครั้งนี้ พบว่า โครงสร้างของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4.18 คน เป็นครอบครัวขนาดเล็ก ทำให้สมาชิกในครอบครัวสามารถสื่อสารต่อกันได้โดยตรง (พรรณทิพย์, 2540) และมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว (อุมาพร, 2544) เนื่องจากมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด รักใคร่ปรองดองกัน (สุพัตรา, 2542) จึงทำให้ปัญหาความขัดแย้งมีน้อยกว่าครอบครัวขนาดใหญ่หรือครอบครัวขยายที่มีจำนวนสมาชิกหลายคน การจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวจึงกระทำได้ง่ายกว่า (สุพัตรา, 2542) ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลการตอบสนองของครอบครัวด้านพัฒนาการที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 2 อันดับแรก คือ ครอบครัวรักใคร่ปรองดองกันดี และสามารถใช้เวลาร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ (ตาราง 13) ส่วนในด้านกายภาพ จะพบว่า ครอบครัวยังสามารถทำหน้าที่ของครอบครัวได้เหมาะสมตามระยะพัฒนาการ เช่น การให้การศึกษา การดูแลด้านสุขภาพแก่สมาชิก ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาหรือสิ่งรบกวนครอบครัว ครอบครัวก็จะมีการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับศึกษาของ คุษฎี (2549) ที่พบว่า ครอบครัวของผู้ประสพภัยที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยมีระดับการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการทำหน้าที่ทั่วไปอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากครอบครัวมีการแสดงออกความห่วงใย เอื้ออาทรต่อกัน และช่วยเหลือกันในการปรับบทบาทและหน้าที่ภายในครอบครัว

นอกจากนี้การเรียนรู้และประสบการณ์ในอดีต เป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อระดับการตอบสนองของครอบครัว กล่าวคือ การเรียนรู้และประสบการณ์ในการเผชิญปัญหาที่ผ่านมาจะช่วยให้ครอบครัวสามารถเผชิญกับปัญหาได้ดีขึ้น โดยครอบครัวที่มีประสบการณ์ในการเผชิญปัญหามาก่อนมักจะสามารรถเผชิญกับสิ่งรบกวนครอบครัวได้ดีกว่าครอบครัวที่พบปัญหาในครั้งแรก

เนื่องจากประสบการณ์ที่มีอาจช่วยให้ทราบสาเหตุของปัญหา ทางแก้หรือแหล่งที่จะช่วยแก้ไข ปัญหาได้ ความรุนแรงของปัญหาก็จะลดลง (อัจฉรา และกาญจนา, 2543) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ รอฮานี (2548) ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการความเครียดของวัยรุ่นไทย มุสลิมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า พฤติกรรมการจัดการความเครียด ในอดีตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการความเครียด

ระยะเวลาที่เผชิญสิ่งรบกวนครอบครัว กล่าวคือ การที่ครอบครัวต้องเผชิญกับสิ่งรบกวน ครอบครัวเป็นเวลานานและบ่อยครั้ง ทำให้ครอบครัวพยายามตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว เพื่อรักษาสมดุลของครอบครัว แต่ระยะเวลาของการเกิดสถานการณ์อาจมีประ โยชน์กับบาง ครอบครัว โดยเมื่อเหตุการณ์ผ่านพ้นไป จะทำให้ครอบครัวค่อยๆเรียนรู้และปรับตัวกับสิ่งรบกวน ครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและแก้ไขปัญหาก็ดีขึ้น โดยเฉพาะเมื่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมานาน และผ่านระยะวิกฤต (4-6 สัปดาห์) ไปแล้วการปรับตัวทางด้านจิตใจก็จะดีขึ้น (Lazarus & Folkman, 1984) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รงนา (2548) ในเรื่อง ปฏิบัติการตอบสนองด้านจิตใจต่อ เหตุการณ์ธรรมชาติพิบัติภัยในวัยรุ่นที่สูญเสียบิดา มารดา ในจังหวัดพังงา ที่พบว่าระยะเวลามีผลต่อ ปฏิบัติการตอบสนองทางด้านจิตใจต่อเหตุการณ์ธรรมชาติพิบัติภัย เมื่อเวลาผ่านไปจะทำให้มีการ ตอบสนองด้านจิตใจที่ดีขึ้น

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจึงอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างครอบครัวรับรู้ระดับการตอบสนองของ ครอบครัวต่อสถานการณ์ความไม่สงบทั้งโดยรวมและรายด้าน ด้านกายภาพ จิตใจ สังคม พัฒนาการและจิตวิญญาณในระดับปานกลาง

ภาวะสุขภาพครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ภาวะสุขภาพครอบครัวอยู่ในระดับเสี่ยงมากที่สุด (ร้อยละ 57.6) (ตาราง 15) กล่าวคือ การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายถึง สถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นได้เข้ามาทำลายแนวป้องกันยึดหยุ่นและเข้าสู่ แนวป้องกันปกติ (normal line of defense) ส่งผลให้ภาวะสุขภาพของครอบครัวอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเสียสมดุลของครอบครัว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นยังมีอยู่ ตลอดเวลา ต่อเนื่อง ไม่มีแนวโน้มจะยุติ และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาก็ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่มีการ โยกย้ายถิ่นฐานจึงมีโอกาที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ความไม่สงบ อาจทำให้ ครอบครัวมีภาวะสุขภาพอยู่ในระดับเสี่ยง นอกจากนี้ระยะเวลาที่เกิดขึ้นที่ยาวนานของสถานการณ์ ยังเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อภาวะสุขภาพของครอบครัว เนื่องจากระยะเวลาที่ยาวนาน

ทำให้ครอบครัวสามารถปรับตัวต่อสิ่งรบกวนได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรทิพย์ (2549) ที่ศึกษาเรื่องความเครียดและการเผชิญความเครียดของหญิงแม่ที่สามีเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พบว่าหญิงแม่ที่สูญเสียสามีมานานกว่า 12 เดือนจะสามารถเผชิญความเครียดได้ดีขึ้น ลาซารัสและโฟล์คแมน (Lazarus & Folkman, 1984) ได้กล่าวว่า เมื่อเหตุการณ์การสูญเสียเกิดขึ้นมานาน การปรับตัวและการแก้ไขปัญหาก็จะสามารถทำได้ดีขึ้น และครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายยังได้รับการช่วยเหลือจากแหล่งช่วยเหลืออื่นๆภายนอกครอบครัว เช่น ญาติหรือเพื่อนบ้าน รวมทั้งหน่วยงานของทางราชการ จึงอาจจะเป็นจุดแข็งของครอบครัวและทำให้ครอบครัวมีการปรับตัวได้ดีขึ้น (McCubbin, Canble & Patterson, 1982) และนอกจากนี้สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการระดับภาวะสุขภาพครอบครัว เนื่องจากหากสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัวดีก็จะได้รับการประคับประคองและช่วยเหลือกันของสมาชิกในครอบครัว ทำให้การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวดีขึ้น (อุษณีย์, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่มีระดับต่ำ (ตาราง 6) และค่าคะแนนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่ครอบครัวรับรู้ที่น้อยที่สุด คือ ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัว ($\bar{x} = 1.74, SD = 1.07$)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างครอบครัวที่มีภาวะสุขภาพไม่ได้อยู่ในระดับรองลงมา (ร้อยละ 26.2) ซึ่งเป็นครอบครัวที่ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้ไม่ดีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนจะอยู่ในแนวป้องกันต่อต้าน ทั้งนี้อาจเกิดจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความรุนแรง มีจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตมากขึ้น โดยเห็นได้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2546 มีเพียง 748 ครั้ง แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2547 - 2548 มีจำนวนถึง 3,546 ครั้ง (ศรีสมภพ, 2549ก) ทำให้มีผู้เสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 1,730 คน มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 2,513 คน (ศรีสมภพ, 2549ข) และในแต่ละครั้งเป็นสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดเดาได้ว่าจะเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไหร่และอย่างไร จึงทำให้มีผลกระทบต่อครอบครัวที่รุนแรงกว่าการเกิดเหตุการณ์ที่ค่อยเป็นค่อยไป การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนก็จะยุ่งยากและซับซ้อนมากกว่า และเมื่อครอบครัวต้องเจอปัญหาหรือสถานการณ์ที่เป็นสิ่งรบกวนครอบครัว โดยไม่ได้รับการแก้ไขก็จะคงอยู่กลายเป็นการสะสมปัญหาไว้ รวมทั้งครอบครัวเองไม่สามารถปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นสาเหตุของความเครียดหรือสิ่งรบกวนครอบครัว จนทำให้เกิดการทับถมของปัญหาเพิ่มมากขึ้น เหนื่อยล้าจนกลายเป็นภาวะวิกฤตของครอบครัว (McCubbin, Canble & Patterson, 1982) ถึงแม้ว่าจะมีการให้ความช่วยเหลือจากทั้งทางภาครัฐหรือเอกชนก็ตามแต่อาจยังไม่สามารถ

สนองตอบความต้องการที่แท้จริง และ ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหที่ยั่งยืน จึงอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวมีภาวะสุขภาพที่ไม่ดี

ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวที่มีภาวะสุขภาพดีมีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 16.2) ซึ่งเป็นครอบครัวที่ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนได้ดี ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนจะอยู่ในระดับแนวป้องกันยืดหยุ่น ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นครอบครัวที่ไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบโดยตรง คือเป็นครอบครัวที่ไม่มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น รวมทั้งระยะเวลาการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบที่มีมายาวนาน ทำให้ครอบครัวเรียนรู้ที่จะปรับตัวและสามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาใช้ในการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้ดี นอกจากนี้ยังได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมาโดยตลอดจึงอาจทำให้ครอบครัวมีภาวะสุขภาพที่ดี แต่ความรุนแรงและความถี่ของการเกิดสถานการณ์อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างครอบครัวมีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนได้ดีและมีภาวะสุขภาพที่ดีมีจำนวนน้อยที่สุด

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาการรับรู้ถึงระบบวงจรรอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรอบวงจรรอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 321 ครอบครัว กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปเลือกค่าของตัวอย่าง (Herbert & Raymond, 1963)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของตัวแทนครอบครัว และข้อมูลทั่วไปของครอบครัว 2) แบบสอบถามการรับรู้ถึงระบบวงจรรอบครัว และ 3) แบบสอบถามระดับการตอบสนองต่อสิ่งรอบวงจรรอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทฤษฎีระบบของนิวแมน (Neuman Systems Model) (Neuman, 2002) ซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ (validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และนำมาหาความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามการรับรู้ถึงระบบวงจรรอบครัวทั้งฉบับเท่ากับ .93 และแบบสอบถามการตอบสนองต่อสิ่งรอบวงจรรอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัวทั้งฉบับเท่ากับ .94

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นตัวแทนครอบครัวที่มารับบริการ ในแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในโรงพยาบาลระแงะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส โดยเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือน มีนาคม 2549 ถึง เดือน พฤษภาคม 2549 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ถึงระบบวงจรรอบครัวโดยรวม การรับรู้ถึงระบบวงจรรอบครัวของครอบครัวภายในสมาชิกรายบุคคล

และสิ่งรบกวนครอบครัวจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง และรับรู้
สิ่งรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ

2. ครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อร้ายมีค่าคะแนนเฉลี่ยการ
ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

3. ครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายมีภาวะสุขภาพครอบครัว
ส่วนใหญ่อยู่ในภาวะเสี่ยง

ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะครอบครัวที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วย
ในโรงพยาบาลระแงะ จังหวัดนราธิวาส จึงยังไม่ครอบคลุมครอบครัวที่ได้รับผลกระทบโดยตรง
จากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบที่
เกิดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้วิจัยในการออกไปเก็บข้อมูล จึงอาจมีข้อจำกัดในการนำไป
อ้างอิงถึงครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ใน
ภาพรวม

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ด้านปฏิบัติการพยาบาล ผลการศึกษาการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนอง
ต่อสิ่งรบกวน และภาวะสุขภาพครอบครัว สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการ
จัดบริการสุขภาพเพื่อลดปัจจัยที่เป็นสิ่งรบกวนครอบครัว รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและดูแล
ครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้อย่างเหมาะสม เพื่อคงไว้ซึ่งปัจจัย
ที่มีผลดีต่อภาวะสุขภาพของครอบครัว และสามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของ
ครอบครัว

2. ด้านการบริหารการพยาบาล ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับ
วางแผนในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการให้ความช่วยเหลือครอบครัว การ
ประเมินภาวะสุขภาพครอบครัว และการดูแลครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อ
การร้าย ให้ครอบครัวสามารถจัดการกับปัญหาหรือสิ่งรบกวนครอบครัวที่เกิดขึ้น รวมทั้ง

สนับสนุนและส่งเสริมให้ครอบครัวสามารถตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม เพื่อให้ครอบครัวได้รับการดูแลที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ด้านการวิจัย ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานเพื่อทำการวิจัยในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งรบกวนครอบครัว และระดับการตอบสนองของครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย และศึกษาในกลุ่มประชากรที่เป็นครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เพื่อเป็นแนวทางในการให้การดูแลให้สามารถเปลี่ยนแปลงภาวะสุขภาพไปสู่การมีภาวะสุขภาพครอบครัวที่ดี และมีความสมดุลของระบบครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวกับการตอบสนองของครอบครัว
2. ควรศึกษาหาวิธีการหรือรูปแบบการดูแลครอบครัวที่เหมาะสมกับภาวะสุขภาพของครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. ควรศึกษาครอบครัวที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสามารถประเมินภาวะสุขภาพครอบครัวได้ครอบคลุมมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2547). *การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบปัญหาวิกฤตสุขภาพจิต (MCC)*. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข กุมภพันธ์ – มีนาคม 2547 ค้นเมื่อ วันที่ 10 เมษายน 2550, จาก <http://www.dmh.go.th/dmhmcc/ebook/dl.asp?id=2>
- กองการพยาบาล. (2540). *มาตรฐานการพยาบาลอนามัยชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กองการพยาบาล. (2544). *มาตรฐานการพยาบาลในชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ก. สิ้นศักดิ์ สุวรรณโชติ และวิภาวรรณ ชุ่ม เพ็ญสุขสันต์. (2546). ความเครียด สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดและการจัดการกับความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงพยาบาลสวนสราญรมย์. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 12(1), 31-39.
- กลุ่มงานพยาธิวิทยาโรงพยาบาลระแงะ. (2549). *ทะเบียนรายงานผู้รับบริการตรวจร่างกาย*. เอกสารอัดสำเนา.
- เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอระแงะ. (2549). *เอกสารสรุปการดำเนินงานเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอระแงะ ปี 2549*. เอกสารอัดสำเนา.
- จินตนา ลีละไกรวรรณ, รัชนิบูล เศรษฐภูมิรินทร์ และมณฑิรา เขียวยิ่ง. (2535). *การศึกษาปัจจัยเครียดของครอบครัวในหมู่บ้านอีสาน*. ค้นเมื่อ วันที่ 17 กรกฎาคม 2549, จาก <http://www.dmh.go.th/Abstract/details.asp?id=3164>.
- จำลอง ดิษยวณิช และพริ้มเพรา ดิษยวณิช. (2545). *ความเครียด ความวิตกกังวล และสุขภาพ*. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- ชลพิชา สิริสมบัติ. (2548). *การรับรู้พัฒนาภิจของครอบครัว พฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่และพฤติกรรมของวัยรุ่น ในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลครอบครัวและชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ช่อลดา พันธุเสนา. (2536). *การพยาบาลจิตสังคม ในผู้ป่วยภาวะวิกฤตตามแบบแผนสุขภาพ*. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิตการพิมพ์.

- ✓ คุษฎี บุญกาญจน์. (2549). การเปลี่ยนแปลงภาวะสุขภาพของผู้ประสบภัยและการทำหน้าที่ของครอบครัวที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย บ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลครอบครัวและชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ทัศนาศา บุญทอง. (2544). แนวคิดเกี่ยวกับภาวะวิกฤต ใน การส่งเสริมสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ไทยโพสต์. (2547). ข่าวการเมืองภาคใต้. ค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2548, จาก http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=5/Jan/2547&news_id=81606&cat_id=501.
- นันทวัน สุวรรณรูป, รัชชนก คชไกร และชื่นชม เจริญยุทธ. (2544). ภาวะสุขภาพจิตของแม่บ้านจังหวัดสุพรรณบุรีในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ. วารสารพยาบาลศาสตร์. 19(1), 31-30.
- นิยา สออรีย์. (2538). กิจวัตรของครอบครัว: โครงสร้างที่ช่วยในการตัดสินใจภาวะสุขภาพของครอบครัว. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์. 15(1-2), 65-69.
- ✓ บุญยราศรี ช่างเหล็ก. (2549). การประเมินความเครียดและการเผชิญความเครียดของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยจากสถานการณ์ความไม่สงบภาคใต้: กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ประเสริฐ วศินานุกร. (2548). บทบาทของแพทย์และพยาบาลในภัยพิบัติขนาดใหญ่และภาวะฉุกเฉิน. ใน ชัดยาศิริ กัญจน โรจน์, รัชณี ชุติจิรัฐกาล, ศศิธร นิมมานเสรี, สายพิณ ปานบำรุง (บรรณาธิการ). การดูแลผู้ป่วยฉุกเฉิน (1-7). สงขลา: จ.การพิมพ์.
- ปัญญารัตน์ ลาภวงศ์วัฒนา. (2544). กรอบแนวคิดของนิวมาน สำหรับการพยาบาลบุคคล ครอบครัวและชุมชน. วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 15(1-3), 33-45.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2540). จิตวิทยาครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ✓ พรทิพย์ พันธุ์รา. (2549). ความเครียดและการเผชิญความเครียดของหญิงม่ายที่สามีเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาหญิงม่ายที่อยู่ในศูนย์รอค้นบาดู จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- พิมพ์ใจ นามฝัน, ศศกรณ์ บุญสุยา, ปราณีย์ เทียมใจ, และอุทัยวรรณ ศรีนุชกร. (2540). อนามัยครอบครัว. ใน เรณูวรรณ หาญวาฤทธิ์ (บรรณาธิการ). อนามัยชุมชน เล่ม 1 (202-251). นนทบุรี: บริษัทยุทธวิธีนทร์การพิมพ์.

- เพ็ญศรี ระเบียบ. (2527). ทฤษฎีการพยาบาลของนิวแมน. วารสารพยาบาล, 33(1), 69-79.
- ฟาริดา อิบราฮิม. (2539). ปฏิบัติการประเมินภาวะสุขภาพอนามัย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สามเจริญพาณิชย์ จำกัด.
- ภัทรอำไพ พิพัฒนานนท์. (2539). ทฤษฎีการพยาบาลและกรณีศึกษาผู้ป่วยจิตเวช. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- รจนา จันทร์ภักย์. (2548). ปฏิบัติการตอบสนองด้านจิตใจต่อเหตุการณ์กรณีพิบัติภัยในวัยรุ่นที่สูญเสียบิดา มารดาในจังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- รชานี เจอะอาแซ. (2548). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการความเครียดของวัยรุ่นไทยมุสลิมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- รจนา ภูไพบูลย์. (2541). การพยาบาลครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: วิเจ พรินติ้ง.
- รจนา ภูไพบูลย์. (2542). ครอบครัวสถาบันสังคมพื้นฐานพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนไทย. ค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2548, จาก <http://advisor.anamai.moph.go.th/224/22402.html>.
- รจนา ภูไพบูลย์, จรียา วิทยะศุกร และศิริวรรณ ไกรสุรพงศ์. (2542). รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบของภาวะวิกฤตเศรษฐกิจต่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว และความต้องการการช่วยเหลือ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2548). สงครามและสันติสุข@ชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเลิฟแอนด์ลิฟเพรส จำกัด.
- วิชาญ สุขสง. (2539). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- วิชัย เทียนถาวร, ประสิทธิ์ ธีระพันธ์, เพ็ญประภา ศิวโรจน์, วรลักษณ์ คงหนู และทัศนภรณ์ จำปัญญา. (2542). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาวะครอบครัวที่มีลักษณะครอบครัวที่พึงประสงค์ของประเทศไทย. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- วิไลพรรณ สวัสดิ์พาณิชย์. (2538). ทฤษฎีวิกฤต แนวคิดทฤษฎีและการนำไปใช้ในการพยาบาลครอบครัว. วารสารพยาบาลศาสตรมหาวิทยาลับูรพา, 33(1), 35-45.
- ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี. (2549ก). ความรุนแรงเชิงโครงสร้างหรือ โครงสร้าง ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรอบ 2 ปี (พ.ศ. 2547 - 2548) ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2550, จาก <http://www.deepsouthwatch.org>.

- ศรีสมภพ จิตรภรณ์ศรี. (2549ข). 32 เดือนแห่งความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้. ค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2550, จาก <http://www.deepsouthwatch.org>.
- ศรีสมภพ จิตรภรณ์ศรี, พะเยาว์ ละกะเต็บ, ราษีดิษฐ์ ระเด่นอาหมัด และอาคม โสวณา. (2543). พลวัตทางสังคมกับปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารรัฐสมิแล แล ใต้*, 21(2), 47-53.
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์. (2545). *หลักการวางแผนงานอนามัยครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีการพิมพ์.
- ศิริรัตน์ คุปติวุฒิ. (2545). *ครอบครัวบำบัดและการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สมพร เทพสิทธิ. (2538). *ครอบครัวไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์.
- สมภพ เรืองตระกูล. (2546). *คู่มือจิตเวชและอายุรศาสตร์ฉุกเฉิน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2549). *สุขภาพคนไทย 2549*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อิงค์ออนเปเปอร์จำกัด.
- สายสุรี จุติกุล. (2542). *นโยบายและแผนในการพัฒนาสถาบันครอบครัว*. ค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2548, จาก <http://www.women-family.go.th/thai/download/familydevelopplan.doc>.
- สุจิตร์ เหลืองอมรเลิศ, สุจิตรา ลิ้มอำนาจลาภ และวิพร เสนารักษ์. (2540). *กระบวนการพยาบาลทฤษฎีและการนำไปใช้*. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- สุภาณี อ่อนชื่นจิตร. (2545). *การดูแลสุขภาพครอบครัว*. สงขลา: เอกสารอัดสำเนา.
- สุนีย์ เกียวกิ่งแก้ว. (2545). *การพยาบาลจิตเวช*. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- สุพัตรา สุภาพ. (2542). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว: ศาสนา: ประเพณี* (พิมพ์ครั้งที่ 10) กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ. (บรรณาธิการ). (2546). *ประเมินผลด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม หากเกิดสงครามในประเทศอิรัก*. *วารสารโรงพยาบาลชุมชน*, 4(4), 47-52.
- สุรินทร์ พิศสุวรรณ. (2543). *ผู้นำความขัดแย้งและความรุนแรง: สภาวะการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. *วารสารรัฐสมิแล แล ใต้*, 21(2), 37-46.
- สิทธิศักดิ์ เถ่าสุรี. (2546). *การรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัย*. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่*.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2549). ข้อมูลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร รอบ 4 พ.ศ. 2548. ค้นเมื่อ 10 เมษายน 2550, จาก <http://service.nso.go.th/nso/knowledge/estat/estat03.pdf>.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา. (2548). สถานการณ์จังหวัดนครราชสีมา 2547-2548. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอระแงะ. (2548). สถิติสาธารณสุข 2548. เอกสารอัดสำเนา.
- สันติชัย นัจจิตชนัน. (2546). *Stress*. ค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2548, จาก <http://www.mahidol.ac.th/mahidol/ra/rapc/str.html>
- อารีย์ อ่องสว่าง, กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง, นงลักษณ์ ถิมทวีกุล และนิตยา นิลรัตน์. (2547). ภาวะเครียดและการปรับตัวของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อสถานการณ์ไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิจัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา: ม.ท.ป.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). *จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: ชันดีการพิมพ์.
- อุทัยวรรณ สุกิมานิล. (2544). *การสาธารณสุขมูลฐาน*. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- อุษณีย์ เพชรรัชตะชาติ. (2549). *การสร้างเสริมสุขภาพครอบครัวไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. สงขลา: ลิมบราเคอร์การพิมพ์.
- อังฉรา นวจินดา และกาญจนา ลุศนันท์. (2543). ครอบครัวกับคุณภาพชีวิต. *วารสารประชากรศาสตร์*, 12(2), 19-32.
- Aylward, P.d. (2000). Betty Neumam The Neuman systems model and goalbal application. In Parker, M.E. (Eds). *Nursing theories and nursing practice* (329-342). Philadelphia: F.A. Davis Company.
- Bomar, P.J. (1996). *Nurses and family health promotion: concepts assessment and interventions* (2nd ed.). Philadelphia: W.B. Saunders.
- Cooley, M. (2000). The nursing process and family In Smitch, C.M., & Frances, M.A. (Eds). *Community health nursing: theory and practice*.(4th ed.). Philadelphia: W.B. Saunders.
- Freese, B.T. (2002). Betty Neumam system model in Tomey, A.M., & Alligood, M.R. (Eds). *Nursing theorists and their work*. (5th ed.). St.louis: Mosby Inc.
- Friedman, M.M. (1998). *Family nursing research theory and practice*.(4th ed.). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Friedman, M.M., Brown, V.R. & Jones, E.G. (2003). *Family nursing research theory and practice*.(5th ed.). New Jersey: Pearson Education, Inc.

- Fritz, C.M. (1961). *Disaster in Contemporary Social Poems*. New York: Marcourt.
- Herbert, A. & Raymond R.C. (1963). *Table for Statisticians* (2nd ed.). New York. Barnes & Noble.
- Hitchcock, E.J., Schubert, E.P., & Thomas, S.A. (2003). *Community health nursing : caring in action*. New York: Delmor.
- Lazarus, R.S. & Folkman, S. (1984). *Stress appraisal and coping*. New York: Springer.
- McCubbin, H.I., Canble, A.E. & Patterson, J.M. (1982). *Family Stress Coping and Social Support*. Illinois: Charles C. Thomas.
- Neuman, B. & Fawcett, J. (2002). *The Neuman system model*. (4th ed.). New Jersey: Pearson Education, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผลการศึกษาเพิ่มเติม

ตาราง 16

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวรายข้อ (N=321)

สิ่งรบกวนครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ญาติสนิทของครอบครัว เสียชีวิตจากสถานการณ์ ความไม่สงบ	195 (60.75)	53 (16.51)	35 (10.90)	23 (7.17)	15 (4.67)	1.79	1.17
2. เพื่อนบ้าน/เพื่อนสนิท ของครอบครัวได้รับ บาดเจ็บจากสถานการณ์ ความไม่สงบ	122 (38.01)	82 (25.55)	56 (17.45)	31 (9.66)	30 (9.35)	2.27	1.31
3. สมาชิกในครอบครัว เปลี่ยนอาชีพ/เปลี่ยนงานใหม่	178 (55.45)	72 (22.43)	39 (12.15)	15 (4.67)	17 (5.30)	1.82	1.14
4. สมาชิกในครอบครัว ว่างงาน/ตกงาน/ออกจากงาน	166 (51.71)	75 (23.36)	39 (12.15)	19 (5.92)	22 (6.85)	1.93	1.22
5. ครอบครัวขาดรายได้ จากการประกอบอาชีพ	119 (37.07)	67 (20.87)	72 (22.43)	40 (12.46)	23 (7.17)	2.32	1.28
6. สภาพเศรษฐกิจของ ครอบครัวที่แย่ลง	106 (33.02)	87 (27.10)	63 (19.63)	37 (11.53)	28 (8.72)	2.36	1.28
7. ความขัดแย้งกันของ สมาชิกในครอบครัว	165 (51.10)	81 (25.23)	41 (12.77)	25 (7.79)	9 (2.80)	1.85	1.09
8. ความคิดเห็นที่แตกต่าง กันของสมาชิกในครอบครัว	135 (42.06)	96 (29.91)	60 (18.69)	24 (7.48)	6 (1.87)	1.97	1.03
9. ความไม่ไว้ใจซึ่งกัน และกันของสมาชิกใน ครอบครัว	186 (57.01)	72 (22.43)	37 (11.53)	13 (4.05)	13 (4.05)	1.74	1.07

ตาราง 16 (ต่อ)

สิ่งรบกวนครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
10. การขาดกำลังใจและ ความเห็นอกเห็นใจของ สมาชิกในครอบครัว	159 (48.60)	89 (27.73)	50 (15.58)	19 (5.92)	7 (2.18)	1.85	1.02
11. ครอบครัวย้ายที่อยู่	193 (60.12)	59 (18.38)	39 (12.15)	15 (4.67)	15 (4.67)	1.75	1.12
12. การเปลี่ยนแปลง กฎระเบียบของครอบครัว	148 (46.11)	86 (26.79)	41 (12.77)	32 (9.97)	14 (4.36)	2.00	1.17
13. การเปลี่ยนแปลงการใช้ เวลาว่างร่วมกันของครอบครัว	104 (32.40)	73 (22.74)	89 (27.73)	27 (8.41)	28 (8.72)	2.38	1.25
14. สมาชิกในครอบครัวรู้สึก ไม่ปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของครอบครัว	53 (16.51)	57 (17.76)	82 (25.55)	56 (17.45)	73 (22.74)	3.12	1.38
15. ความไม่สะดวกในการ ดำเนินชีวิต เช่น การเดินทาง การจับจ่ายซื้อของ การ พักผ่อนหย่อนใจ	40 (12.46)	53 (16.51)	73 (22.74)	54 (16.82)	101 (31.46)	3.38	1.39
16. การเปลี่ยนแปลงวิถีการ ดำเนินชีวิต เช่น การประกอบ ศาสนกิจต่างๆ	79 (24.61)	71 (22.12)	70 (21.81)	64 (19.94)	37 (11.53)	2.72	1.33
17. ครอบครัวไม่มีแหล่ง ช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาใน ครอบครัว	83 (25.86)	79 (24.61)	71 (22.12)	44 (13.71)	44 (13.71)	2.65	1.35
18. นโยบายของรัฐบาลใน การปราบปรามผู้ก่อการร้าย เช่น การประกาศ ใช้พระราช กำหนดการบริหารราชการใน สถานการณ์ฉุกเฉินพ.ศ.2548	68 (21.18)	81 (25.23)	81 (25.23)	53 (16.51)	38 (11.84)	2.73	1.29
19. การแก้ไขปัญหของ รัฐบาลต่อสถานการณ์ภาคใต้	56 (17.45)	61 (19.00)	102 (31.78)	45 (14.02)	57 (17.76)	2.96	1.32

ตาราง 16 (ต่อ)

สิ่งรบกวนครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
20. การมีกำลังทหารเข้ามา ดูแลในพื้นที่	62 (19.31)	50 (15.58)	81 (25.23)	61 (19.00)	67 (20.87)	3.07	1.39
21. การทำร้ายพระหรือผู้นำ ศาสนา	36 (11.21)	38 (11.84)	65 (20.25)	77 (23.99)	105 (32.71)	3.55	1.34
22. การทำร้ายประชาชนผู้ บริสุทธิ์	32 (9.97)	27 (8.41)	51 (15.89)	76 (23.68)	135 (42.06)	3.79	1.33
23. การเผาทำลายสถานที่ ราชการ เช่น โรงเรียน ป้อม ตำรวจ สถานีอนามัย	37 (11.53)	26 (8.10)	58 (18.07)	75 (23.36)	125 (38.94)	3.70	1.35
24. การลอบวางระเบิดในที่ สาธารณะและเขตชุมชน	28 (8.72)	31 (9.66)	50 (15.58)	84 (26.17)	128 (39.88)	3.79	1.29
25. ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ กันระหว่างประชาชนใน พื้นที่	41 (12.77)	44 (13.71)	76 (23.68)	82 (25.55)	78 (24.30)	3.35	1.32
26. ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ กันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับประชาชนในพื้นที่	46 (14.33)	60 (18.69)	85 (26.48)	71 (22.12)	59 (18.38)	3.12	1.30
27. ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ กันระหว่างผู้ก่อการร้ายกับ ประชาชนในพื้นที่	26 (8.10)	31 (9.66)	71 (22.12)	92 (28.66)	101 (31.46)	3.66	1.24
28. ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ ต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ข่าวลือ ใบปลิว เป็นต้น	40 (12.46)	35 (10.90)	78 (24.30)	92 (28.66)	76 (23.68)	3.40	1.29
ปัญหาความไม่สงบในครั้ง นี้ท่านคิดว่ามีผลกระทบ รุนแรงต่อครอบครัวท่านใน ระดับใด	11 (3.43)	50 (15.58)	142 (44.24)	92 (28.66)	26 (8.10)	3.22	0.02

ตาราง 17

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวรายชื่อ (N=321)

การตอบสนอง ต่อสิ่งรบกวนครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. สมาชิกในครอบครัวของท่านรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครอบครัว	64 (19.94)	83 (25.86)	105 (32.71)	43 (13.40)	26 (8.10)	2.64	1.17
2. สมาชิกในครอบครัวของท่านสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้ตามปกติ เช่น ไปเยี่ยมญาติ ไปจ่ายตลาด การออกกำลังกาย เป็นต้น	55 (17.13)	80 (24.92)	113 (35.20)	48 (14.95)	25 (7.79)	2.71	1.14
3. ครอบครัวของท่านมีการปฏิบัติศาสนกิจได้ตามปกติ เช่น ไปวัด ไปละหมาดที่ มัสยิด เป็นต้น	43 (13.40)	76 (23.68)	106 (33.02)	57 (17.76)	39 (12.15)	2.92	1.19
4. ครอบครัวของท่านสามารถอาศัยอยู่ที่เดิมได้ตามปกติ	43 (13.40)	57 (17.76)	98 (30.53)	66 (20.56)	57 (17.76)	3.12	1.27
5. สมาชิกในครอบครัวสามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ	46 (14.33)	62 (19.31)	108 (33.64)	60 (18.69)	45 (14.02)	2.99	1.23
6. ครอบครัวของท่านมีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทางทั้งภายนอกและภายในชุมชนของท่าน	47 (14.64)	95 (29.60)	89 (27.73)	56 (17.45)	34 (10.58)	2.80	1.20
7. สมาชิกในครอบครัวสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามความรับผิดชอบได้	41 (12.77)	63 (19.63)	114 (35.51)	65 (20.25)	38 (11.84)	2.99	1.17

ตาราง 17 (ต่อ)

การตอบสนอง ต่อสิ่งรบกวนครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
8. ครอบครัวของท่านให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัว	31 (9.66)	41 (12.77)	70 (21.81)	111 (34.58)	68 (21.18)	3.45	1.22
9. ครอบครัวของท่านรักใคร่ปรองดองกันดี	25 (7.79)	35 (10.90)	62 (19.31)	93 (28.97)	106 (33.02)	3.69	1.25
10. สมาชิกในครอบครัวของท่านมีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติทั้ง 2 ฝ่าย	30 (9.35)	31 (9.66)	78 (24.92)	93 (28.66)	88 (27.41)	3.55	1.24
11. ครอบครัวของท่านสามารถใช้เวลาว่างร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ	21 (6.54)	55 (17.13)	92 (28.66)	81 (25.23)	72 (22.43)	3.40	1.19
12. ครอบครัวของท่านมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัวได้เหมาะสมตามวัย	25 (7.79)	53 (16.51)	118 (36.76)	86 (26.79)	39 (12.15)	3.19	1.09
13. ครอบครัวของท่านทำหน้าที่ของครอบครัวที่เหมาะสมตามระยะพัฒนาการ เช่น สามารถให้การศึกษากับบุตรในวัยเรียน การให้การดูแลด้านสุขภาพในวัยสูงอายุ เป็นต้น	29 (9.03)	51 (15.89)	84 (26.17)	93 (28.97)	63 (19.94)	3.35	1.22
14. สมาชิกในครอบครัวไม่มีอาการผิดปกติทางกายจากความเครียด เช่น นอนไม่หลับ ท้องผูก เบื่ออาหาร เป็นต้น	58 (18.07)	71 (22.12)	91 (28.30)	58 (18.07)	43 (13.40)	2.87	1.28

ตาราง 17 (ต่อ)

การตอบสนอง ต่อสิ่งรบกวนครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
15. สมาชิกในครอบครัวไม่มี อาการทางด้านจิตใจ เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล เป็นต้น	70 (21.81)	64 (19.94)	80 (24.92)	60 (18.69)	47 (14.64)	2.84	1.35
16. ครอบครัวของท่านเข้าใจ และยอมรับสถานการณ์ความ ไม่สงบที่เกิดขึ้น	36 (11.21)	66 (20.56)	104 (32.40)	76 (23.68)	39 (12.15)	3.05	1.17
17. สมาชิกในครอบครัว ร่วมกันช่วยเหลือครอบครัว ในด้านต่างๆ	26 (8.10)	45 (14.02)	85 (26.48)	104 (32.40)	61 (19.00)	3.40	1.17
18. ครอบครัวแสวงหาความ ช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา ภายในครอบครัวของท่าน	34 (10.59)	45 (14.02)	95 (29.60)	102 (31.78)	45 (14.02)	3.25	1.17
19. ครอบครัววางแผน ของครอบครัวร่วมกันในการ เผชิญปัญหาในสถานการณ์ ความไม่สงบ	38 (11.84)	48 (14.95)	105 (32.71)	84 (26.17)	46 (14.33)	3.16	1.19
20. ครอบครัวพยายามนำ ประสบการณ์ในอดีตที่เคยใช้ มาใช้แก้ปัญหาค้างนี้ หรือ ช่วยจัดการกับสถานการณ์ที่ เผชิญอยู่	33 (10.28)	63 (19.63)	124 (38.63)	70 (21.81)	31 (9.66)	3.01	1.10
21. ครอบครัวของท่านมอง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าไม่ใช่ สิ่งที่รุนแรงเกินกว่าจะแก้ไขได้	45 (14.02)	73 (22.74)	107 (33.33)	58 (18.07)	38 (11.84)	2.91	1.19
22. ครอบครัวของท่าน คาดหวังว่าสถานการณ์ความ ไม่สงบจะดีขึ้น	49 (15.26)	51 (15.89)	88 (27.41)	62 (19.31)	71 (22.12)	3.17	1.35

ตาราง 17 (ต่อ)

การตอบสนอง ต่อสิ่งรบกวนครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	\bar{X}	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
23. ครอบครัวของท่านมี ความเชื่อที่พระเจ้าหรือสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือจะ สามารถคุ้มครองให้ ครอบครัวปลอดภัยจาก สถานการณ์ความไม่สงบ	31 (9.66)	40 (12.46)	89 (27.73)	72 (22.43)	89 (27.73)	3.46	1.27
24. ครอบครัวของท่านเห็น ด้วยและให้ความร่วมมือกับ นโยบายการแก้ไขปัญห สถานการณ์ความไม่สงบ ของรัฐบาล	37 (11.53)	31 (9.66)	100 (31.15)	77 (23.99)	76 (23.68)	3.39	1.26

ตาราง 18

ความสัมพันธ์ระหว่าง โครงสร้างครอบครัว รายได้ของครอบครัวและผลกระทบต่อครอบครัวจาก สถานการณ์ความไม่สงบ กับการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว

ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว	การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว			χ^2 - test p
	ระดับสูง (n = 113)	ระดับปานกลาง (n = 172)	ระดับต่ำ (n = 36)	
	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)	
โครงสร้างครอบครัว				
ครอบครัวเดี่ยว	65 (57.52)	108 (62.79)	19 (52.78)	.08 ^{NS}
ครอบครัวขยาย	38 (33.62)	36 (20.93)	10 (27.78)	
อื่นๆ (อาศัยอยู่กับเพื่อน)	10 (8.84)	28 (16.27)	7 (19.44)	
รายได้ของครอบครัว				
≤ 10,000	70 (61.95)	71 (41.28)	15 (41.67)	.002*
> 10,001	43 (38.05)	101 (58.72)	21 (58.33)	
ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ				
ได้รับผลกระทบ	72 (63.71)	80 (46.51)	6 (16.67)	.000**
ไม่ได้รับผลกระทบ	41 (36.28)	92 (53.49)	30 (83.33)	

*p < .01, **p < .001, NS = Non-Significant

ตาราง 19

ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างครอบครัว รายได้ของครอบครัวและผลกระทบต่อครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบ กับระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว

ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว	ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว			χ^2 - test p
	ระดับดี (n = 52)	ระดับปานกลาง (n = 185)	ระดับไม่ดี (n = 84)	
	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)	
โครงสร้างครอบครัว				
ครอบครัวเดี่ยว	28 (53.84)	116 (62.70)	48 (57.14)	.59 ^{NS}
ครอบครัวขยาย	15 (28.85)	43 (23.25)	26 (30.95)	
อื่นๆ (อาศัยอยู่กับเพื่อน)	9 (17.31)	26 (14.05)	10 (11.91)	
รายได้ของครอบครัว				
≤ 10,000	31 (59.62)	90 (48.65)	35 (41.67)	.13 ^{NS}
>10,001	21 (40.38)	95 (51.35)	49 (58.33)	
ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ				
ได้รับผลกระทบ	22 (42.31)	86 (46.49)	50 (59.52)	.08 ^{NS}
ไม่ได้รับผลกระทบ	30 (57.69)	99 (53.51)	34 (40.47)	

NS = Non-Significant

ภาคผนวก ข

ตารางสำเร็จรูปสำหรับเลือกขนาดของตัวอย่าง

ตาราง 20

ตารางสำเร็จรูปสำหรับเลือกขนาดของตัวอย่าง

Size of population	Sample Size for Reliabilities of			
	±1%	±2%	±3%	±5%
1,000	-	-	473	244
2,000	-	-	619	278
3,000	-	1,206	690	261
4,000	-	1,341	730	299
5,000	-	1,432	760	303
10,000	4,465	1,678	823	313
20,000	5,745	1,841	858	318
50,000	6,946	1,939	881	321
100,000	7,465	1,977	888	321
500,000	7,930	2,009	895	322

ภาคผนวก ก

แบบพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย

ดิฉันนางสาวรศิวรรณ วัจนากร นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลครอบครัวและชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ขณะนี้ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การรับรู้ถึงรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ถึงรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญปัญหาความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยพิจารณาจากผู้ที่มีความยินยอม และเหตุผลที่เลือกครอบครัวของท่านเนื่องจากครอบครัวของท่านมีคุณสมบัติตรงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา และทางผู้วิจัยคิดว่าครอบครัวของท่านสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยได้เป็นอย่างดี

การเก็บข้อมูลจะใช้วิธีตอบแบบสอบถาม โดยจะใช้เวลาประมาณ 20 นาที ซึ่งท่านอาจจะทำให้ท่านต้องเสียเวลาไปบ้าง แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้อาจจะเป็นประโยชน์ที่จะใช้เป็นแนวทางและวางแผนการช่วยเหลือ และดูแลครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย สำหรับข้อมูลที่ได้อาจจะปกปิดเป็นความลับในขณะนำเสนอผลงานวิจัย โดยจะไม่มีชื่อของท่านหรือสมาชิกในครอบครัวของท่านปรากฏในการวิจัยครั้งนี้ การวิจัยครั้งนี้จะไม่มีอันตรายเกิดขึ้นกับท่านหรือครอบครัวของท่าน ในกรณีที่คำถามที่ใช้กระทบกระเทือนจิตใจของท่านหรือครอบครัวของท่าน ท่านสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้ข้อมูลหรือถอนตัวจากการวิจัยได้โดยไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือสมาชิกในครอบครัวของท่านใดๆทั้งสิ้น

ในระหว่างที่เข้าร่วมการวิจัยหากท่านหรือสมาชิกในครอบครัวของท่านมีข้อสงสัยใดๆ ดิฉันยินดีตอบข้อสงสัยทุกประการและขอขอบคุณท่านและครอบครัวที่ได้ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้มา ณ โอกาสนี้ด้วย

รศิวรรณ วัจนากร

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการพยาบาลครอบครัวและชุมชน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของตัวแทนครอบครัว และข้อมูลทั่วไปของครอบครัว
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความเพียงคำตอบเดียวหรือเติมคำลงในช่องว่าง
 ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านและครอบครัวท่านมากที่สุด

1. เพศ (ของผู้ตอบแบบสอบถาม)

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ (นับถึงวันที่ทำการวิจัย)

อายุของท่าน.....ปี อายุของคู่สมรส.....ปี

อายุของบุตรคนที่ 1.....ปี.....เดือน เพศ.....

อายุของบุตรคนที่ 2.....ปี.....เดือน เพศ.....

อายุของบุตรคนที่ 3.....ปี.....เดือน เพศ.....

อายุของบุตรคนที่ 4.....ปี.....เดือน เพศ.....

อื่นๆ (ระบุ).....

3. สถานภาพสมรส

1. โสด 2. คู่และอยู่ด้วยกัน 3. คู่แต่แยกกันอยู่ สาเหตุ(ระบุ).....

4. หม้าย (ระบุ)..... 5. หย่า สาเหตุ (ระบุ).....

4. ศาสนา

สามี ภรรยา

1. พุทธ

2. คริสต์

3. อิสลาม

4. อื่นๆ ระบุ.....

5. ระดับการศึกษา

	สามี	ภรรยา	บุตรคนที่ 1	บุตรคนที่ 2	บุตรคนที่ 3
1. ไม่ได้เรียน	☐	☐	☐	☐	☐
2. ประถมศึกษา	☐	☐	☐	☐	☐
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	☐	☐	☐	☐	☐
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย	☐	☐	☐	☐	☐
5. อนุปริญญา	☐	☐	☐	☐	☐
6. ปริญญาตรี	☐	☐	☐	☐	☐
7. อื่นๆ ระบุ.....	☐	☐	☐	☐	☐

6. อาชีพ

	สามี	ภรรยา
1. รับราชการ	☐	☐
2. เกษตรกรรม (ทำนา ทำสวน ทำไร่ ประมง)	☐	☐
3. รับจ้าง	☐	☐
4. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	☐	☐
5. งานบ้าน	☐	☐
6. อื่นๆ ระบุ.....	☐	☐

7. โครงสร้างของครอบครัว

1. สามี-ภรรยา 2. สามี-ภรรยา-บุตร
3. สามี-ภรรยา-บุตรและญาติหรือบุคคลอื่นๆอยู่รวมกันประกอบด้วย.....
4. อื่นๆ ระบุ.....

8. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

9. รายได้ของครอบครัวต่อเดือนในปัจจุบัน

รายได้ของสามี.....บาท/เดือน รายได้ของภรรยา.....บาท/เดือน

รายได้จากบุคคลอื่นๆ.....บาท/เดือน

รวม..... บาท/เดือน

10. ปัจจุบันครอบครัวของท่าน ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ คือ

- เปลี่ยนงาน ย้ายที่อยู่ เจ็บป่วยจากความเครียด
- ญาติสนิท ได้รับบาดเจ็บ/เสียชีวิต อื่นๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว

คำชี้แจง หัวข้อนี้เป็นการประเมินการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวของท่านจำนวน 28 ข้อ กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตรงกับความรู้สึกของครอบครัวของท่าน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบดังนี้

- 1 หมายถึง ครอบครัวรับรู้ว่าคุณค่าการดำรงชีวิตรบกวนครอบครัวในระดับน้อยมากหรือไม่มีเลย
- 2 หมายถึง ครอบครัวรับรู้ว่าคุณค่าการดำรงชีวิตรบกวนครอบครัวในระดับน้อย
- 3 หมายถึง ครอบครัวรับรู้ว่าคุณค่าการดำรงชีวิตรบกวนครอบครัวในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง ครอบครัวรับรู้ว่าคุณค่าการดำรงชีวิตรบกวนครอบครัวในระดับสูง
- 5 หมายถึง ครอบครัวรับรู้ว่าคุณค่าการดำรงชีวิตรบกวนครอบครัวในระดับสูงที่สุด

ข้อ	สิ่งรบกวนครอบครัว	การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว				
		1	2	3	4	5
1	ญาติสนิทของครอบครัวเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบ					
2	เพื่อนบ้านเพื่อนสนิทของครอบครัวได้รับบาดเจ็บจากสถานการณ์ความไม่สงบ					
3	สมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนอาชีพ/เปลี่ยนงานใหม่					
4	สมาชิกในครอบครัวว่างงาน/ตกงาน/ออกจากงาน					
5	ครอบครัวขาดรายได้จากการประกอบอาชีพ					
6	สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวที่แย่ลง					
7	ความขัดแย้งกันของสมาชิกในครอบครัว					
8	ความคิดเห็นที่แตกต่างกันของสมาชิกในครอบครัว					
9	ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัว					
10	การขาดกำลังใจและความเห็นอกเห็นใจของสมาชิกในครอบครัว					
11	ครอบครัวย้ายที่อยู่					
12	การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบของครอบครัว					
13	การเปลี่ยนแปลงการใช้เวลาว่างร่วมกันของครอบครัว					
14	สมาชิกในครอบครัวรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครอบครัว					
15	ความไม่สะดวกในการดำเนินชีวิต เช่น การเดินทาง การจับจ่ายซื้อของ การพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น					

ข้อ	สิ่งรบกวนครอบครัว	การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว				
		1	2	3	4	5
16	การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต เช่น การประกอบศาสนกิจต่างๆ					
17	ครอบครัวไม่มีแหล่งช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว					
18	นโยบายของรัฐบาลในการปราบปรามผู้ก่อการร้าย เช่น การประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินพ.ศ.2548					
19	การแก้ไขปัญหาของรัฐบาลต่อสถานการณ์ภาคใต้					
20	การมีกำลังทหารเข้ามาดูแลในพื้นที่					
21	การทำร้ายพระหรือผู้นำศาสนา					
22	การทำร้ายประชาชนผู้บริสุทธิ์					
23	การเผาทำลายสถานที่ราชการ เช่น โรงเรียน ป้อมตำรวจ สถานีอนามัย เป็นต้น					
24	การลอบวางระเบิดในที่สาธารณะและเขตชุมชน					
25	ความรู้สึกไม่ไว้วางใจกันระหว่างประชาชนในพื้นที่					
26	ความรู้สึกไม่ไว้วางใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนในพื้นที่					
27	ความรู้สึกไม่ไว้วางใจกันระหว่างผู้ก่อการร้ายกับประชาชนในพื้นที่					
28	ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ข่าวลือ ใบปลิว เป็นต้น					

สถานการณ์ความไม่สงบในครั้งนี้ท่านคิดว่ามีผลกระทบรุนแรงต่อครอบครัวท่านในระดับใด

- (1) มีผลกระทบน้อยที่สุด หรือ ไม่มีเลย (2) มีเล็กน้อย
 (3) มีปานกลาง (4) มีมาก (5) มีมากที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวและ ภาวะสุขภาพครอบครัว
คำชี้แจง เป็นการประเมินระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบ
 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 24 ข้อ กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตรงกับความรู้สึก
 ของครอบครัวของท่านโดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบดังนี้

- 1 หมายถึง ครอบครัวตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวในเรื่องดังกล่าวในระดับน้อยมาก
หรือไม่มีเลย
- 2 หมายถึง ครอบครัวตอบสนองในเรื่องดังกล่าวในระดับน้อย
- 3 หมายถึง ครอบครัวมีการรับรู้การตอบสนองในเรื่องดังกล่าวในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง ครอบครัวมีการรับรู้การตอบสนองในเรื่องดังกล่าวในระดับสูง
- 5 หมายถึง ครอบครัวมีการรับรู้การตอบสนองในเรื่องดังกล่าวในระดับสูงที่สุด

ข้อ	การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว	ระดับการตอบสนอง ต่อสิ่งรบกวนครอบครัว				
		1	2	3	4	5
1	สมาชิกในครอบครัวของท่านรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ ครอบครัว					
2	สมาชิกในครอบครัวของท่านสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้ ตามปกติ เช่น ไปเยี่ยมญาติ ไปจ่ายตลาด การออกกำลังกาย เป็นต้น					
3	ครอบครัวของท่านมีการปฏิบัติศาสนกิจได้ตามปกติ เช่น ไปทำบุญที่วัด ตักบาตร ไปละหมาดที่มัสยิด เป็นต้น					
4	ครอบครัวของท่านสามารถอาศัยอยู่ที่เดิมได้ตามปกติ					
5	สมาชิกในครอบครัวสามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ					
6	ครอบครัวของท่านมีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทางทั้ง ภายนอกและภายในชุมชนของท่าน					
7	สมาชิกในครอบครัวสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามความ รับผิดชอบได้					
8	ครอบครัวของท่านให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัว					
9	ครอบครัวของท่านรักใคร่ปรองดองกันดี					
10	สมาชิกในครอบครัวของท่านมีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติทั้ง 2 ฝ่าย					
11	ครอบครัวของท่านสามารถใช้เวลาร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว	ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว				
		1	2	3	4	5
12	ครอบครัวของท่านมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัวได้เหมาะสมตามวัย					
13	ครอบครัวของท่านทำหน้าที่ของครอบครัวที่เหมาะสมตามระยะพัฒนาการ เช่น สามารถให้การศึกษาแก่บุตรในวัยเรียน การให้การดูแลด้านสุขภาพในวัยสูงอายุ เป็นต้น					
14	สมาชิกในครอบครัวไม่มีอาการผิดปกติทางกายจากความเครียด เช่น นอนไม่หลับ ท้องผูก เบื่ออาหาร เป็นต้น					
15	สมาชิกในครอบครัวไม่มีอาการทางด้านจิตใจ เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล เป็นต้น					
16	ครอบครัวของท่านเข้าใจและยอมรับสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น					
17	สมาชิกในครอบครัวของท่านร่วมกันช่วยเหลือครอบครัวในด้านต่างๆ					
18	ครอบครัวของท่านแสวงหาความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาภายในครอบครัว					
19	ครอบครัวของท่านวางเป้าหมายของครอบครัวร่วมกันในการเผชิญปัญหาในสถานการณ์ความไม่สงบ					
20	ครอบครัวพยายามนำประสบการณ์ในอดีตที่เคยใช้มาใช้แก้ปัญหาครั้งนี้ หรือช่วยจัดการกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่					
21	ครอบครัวของท่านมองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าไม่ใช่สิ่งที่รุนแรงเกินกว่าจะแก้ไขได้					
22	ครอบครัวของท่านคาดหวังว่าสถานการณ์ความไม่สงบจะดีขึ้น					
23	ครอบครัวของท่านมีความเชื่อว่าพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือจะสามารถคุ้มครองให้ครอบครัวปลอดภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ					
24	ครอบครัวของท่านเห็นด้วยและให้ความร่วมมือกับนโยบายการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบของรัฐบาล					

ภาคผนวก จ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุษณีย์ เพชรรัชตะชาติ
ภาควิชาการพยาบาลชุมชนและสุขภาพจิต
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญารัตน์ ลาภวงศ์วัฒนา
ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3. อาจารย์นิมิตสุรา แว
ผู้อำนวยการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนียะลา

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นางสาวศิริวรรณ วัฒนาก	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	4757023	
วุฒิการศึกษา		
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส	2541
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน		
ตำแหน่ง	สถานที่ทำงาน	
พยาบาลวิชาชีพ 6	โรงพยาบาลระแงะ จังหวัดนราธิวาส	